

Lichamelijke Opvoeding

Jaargang 102 - 29 aug. 2014

Topic Visie op LO

FvOv-bijeenkomsten

Talenterkenning en -
ontwikkeling

De LO-app

Nummer

7

KVLO

Van **educatie** tot **wereldprestatie!**

Sport kent eigenlijk alleen maar winnaars. Goed bewegingsonderwijs legt niet alleen de basis voor topsport, maar ook voor een leven lang gezond en verantwoord bewegen. Een goede accommodatie levert daaraan een belangrijke bijdrage. Wij denken graag met u mee over het inrichten, aanpassen of renoveren van uw accommodatie. Met jarenlange ervaring én inzicht in de laatste ontwikkelingen. Samen met u werken we aan een optimaal sportklimaat. Bekijk onze website op www.janssen-fritsen.nl.

Janssen-Fritsen B.V.

Tel: 0492-530930 • verkoop@janssen-fritsen.nl • www.janssen-fritsen.nl

Jr
**janssen
fritsen**

Inhoud:

TOPIC

Visie op LO

De periode vlak voor de zomervakantie is de drukste periode van het jaar. Er moet van alles af, er zijn eindexamens, kampen, sportdagen, rapportvergaderingen, personeels-uitjes, de materialen moeten worden opgeruimd en geïnventariseerd, er is afscheid van vertrekkende collega's, etc., etc. Bepaald geen tijd om eens even rustig stil te staan bij de vragen als: "Waarvoor doen we het ook al weer allemaal? Vanuit welke visie werken we? Realiseren we eigenlijk wat we wilden?" Gedurende het jaar is het niet heel erg anders. Er zijn wellicht perioden dat het relatief rustig is op school, maar de aandacht van de meeste docenten is vooral gericht op 'wat moet ik doen?'. En dat is ook prima. Toch is het goed om zo af en toe weer eens even de aandacht te richten op de visie van waaruit je als docent werkt. Misschien is net ná de zomer wel zo'n moment. Dan ben je weer fris in het hoofd en is er weer ruimte om wat afstand te nemen, na te denken en nieuwe ideeën vorm te geven. Daarom is het topic van dit nummer 'visie op LO'. Dat betekent dat er verschillende theorie- en praktijkgerichte artikelen in dit nummer zijn geschreven met speciale aandacht aan dit thema. Neem je tijd ervoor en geniet ervan.

6 | Visie ontwikkelen; gewoon doen / *Miriam Appelman*

8 | Wat beweegt onze leerlingen? / *Hans van Ekdorp en Ger van Mossel*

24 | Spelen met atletiek / *Steven Gerrits en Sierd Wijnalda*

PRAKTIJK

16 | "Juf, gaan we weer zwemmen?" / *Anita Riemersma*

18 | Ben jij een excellente gymleraar in de praktijk? (4) / *Maarten Massink*

21 | Leermiddelen digitaal en direct toegankelijk / *Hjalmar Zoetewei en Maarten Massink*

24 | **Spelen met Atletiek** / *Steven Gerrits en Sierd Wijnalda*

RUBRIEK

5 | Eerste pagina

27 | Onderwijspagina

36 | Scholing

38 | **Laatste pagina**

**De juristen
en Mery Graal
zijn met
vakantie**

Reageren op vakblad-artikelen? Twitter @KVLOnL

Met de qr-scan van de hiernaast afgebeelde code kun je rechtstreeks naar kvloweb.nl waar alle links uit dit nummer aanklikbaar zijn. Qr-apps zijn gratis te downloaden op je mobiel in de verschillende app-stores.

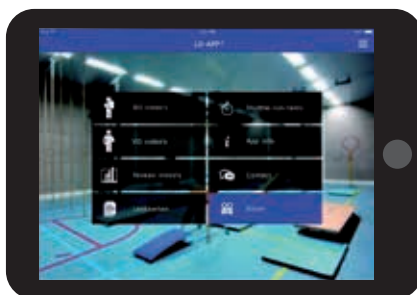
En verder

28 | FvOv- bijeenkomsten

29 | **DE LO-app** / *Koen Kockman en Wietse Siemerink*

31 | App om te reanimeren / *Peter Iserbyt*

33 | Talentherkenning en -ontwikkeling / *Kayvan Bool*

EUROPA

SPECIAAL REIZEN

DÉ REISSPECIALIST VOOR HET ONDERWIJS

Al meer dan 45 jaar bieden wij deskundig reisadvies en zorgen wij voor een vakbekwame uitvoering van uw schoolreis naar vele Europese bestemmingen. Voor een compleet verzorgde reis tot het alleen verzorgen van uw accommodatie of vervoer: bij ons bent u aan het juiste adres.

Een reis per touringcar, vliegtuig of trein en verblijf in een hostel, hotel of gastgezin: u kunt met ons alle kanten op. En als reisspecialist voor het onderwijs zijn wij u natuurlijk graag behulpzaam bij het invullen en voorbereiden van uw educatieve reisprogramma.

Kortom, voor een reis op maat, toegesneden op uw wensen en budget is Europa Speciaal Reizen ook uw onderwijsreispartner! Bel of mail ons voor onze gratis reisgids of een vrijblijvende offerte!

EUROPA SPECIAAL REIZEN – POSTBUS 4 – 5397 ZG LITH – TEL 0412 481.000 – FAX 0412 481.700
offerte@europaspeciaalreizen.nl - www.europaspeciaalreizen.nl

5-daagse skireis Bramberg vanaf € 192,00 pp
 5-daagse skireis Hopfgarten vanaf € 198,00 pp
 5-daagse Outdoor Tsjechië vanaf € 199,00 pp
 5-daagse Wintersurvival Tsjechië vanaf € 233,00 pp
 3-daagse Parijs vanaf € 93,25 pp
 4-daagse Berlijn vanaf € 119,75 pp
 4-daagse Londen
 VOOR EEN VRIJBLIJVENDE OFFERTE:
offerte@europaspeciaalreizen.nl
 ☎ 0412 – 481.000

Schoolsport · Sport binnen een vereniging · Fitness · Therapie

Al meer dan 60 jaar is Sport-Thieme uw partner in sportzaken.

Wij adviseren scholen, verenigingen, overheden en instanties. Vraag uw gratis catalogus aan en profiteer van onze service-voordelen. Wij bieden u een ruime keuze uit **10.000 artikelen** voor meer dan 40 soorten sport, **100 dagen recht op terug-gave** en minstens **3 jaar garantie**.

Overtuig u zelf!

Hij zijn uw team!

Vroeger

‘Vroeger..... Ja vroeger was alles anders, was alles’en vul maar in. Of: ‘Tijdens mijn opleiding leerde ik nog.....’. Het zijn gesprekken die regelmatig op de stage te horen zijn. Meestal gaat het om een methodische aanpak of een leergang. ‘Leren jullie dat niet meer?’ Ook deze uitspraak komt (vaak) voor. In het *Beroepsprofiel Leraar LO* wordt een 7-tal beroepsstandaarden benoemd:

- De leraar heeft interpersoonlijke verantwoordelijkheid.
- De leraar heeft pedagogische verantwoordelijkheid.
- De leraar heeft (vak)inhoudelijke verantwoordelijkheid.
- De leraar heeft organisatorische verantwoordelijkheid.
- De leraar heeft verantwoordelijkheid in het samenwerken met collega's.
- De leraar heeft verantwoordelijkheid in het samenwerken met de omgeving van de school.
- De leraar is verantwoordelijk voor zijn eigen professionele ontwikkeling.

Het woord verantwoordelijk komt in elke standaard voor en geeft hiermee aan dat een leraar zich bewust moet zijn dat hij op een cruciale positie zit in de ontwikkeling van kinderen.

Dit brengt mij bij het topic van dit nummer: Visie. Een visie op het bewegende kind, op het kind dat motorisch leert, dat sociaal-emotioneel leert. Hoe kijken we hier tegenaan en *de vraag* is: hebben we als lerarens en leraars een visie? Een visie op de lichamelijke opvoeding van het kind in en rondom de school? Als ik de koers van de KVLO lees dan staat daar onder het kopje *De visie op lichamelijke opvoeding in en rondom de school*: Bewegen is belangrijk voor alle mensen en in het bijzonder voor kinderen. Hóe belangrijk, wordt vaak pas duidelijk wanneer het hapert in de bewegingsontwikkeling en er beperkingen zijn of ontstaan in de bewegingsmogelijkheden. Beperkingen die leiden tot het niet goed kunnen deelnemen aan allerlei handelingen, zowel in het dagelijkse leven als bij het buitenspelen, bewegingsonderwijs en sporten.

Bij jongeren is de ontwikkeling van het bewegen nauw verbonden met allerlei andere groei- en ontwikkelingsprocessen, deels met een onomkeerbaar karakter. Kansen die in de jeugd gemist worden, laten de rest van het leven hun sporen na. Zo is in onderzoek vastgesteld dat voor de groei van bouw en functie van het menselijk lichaam bewegen een noodzakelijke voorwaarde is. Ook voor het leren van allerlei complexe bewegingsmogelijkheden biedt de jeugdige leeftijd de beste mogelijkheden. Veel spelen van kinderen is motorisch spelen. Daarbij genieten zij van wat ze kunnen, ontmoeten ze anderen en verkennen ze de grenzen van het eigen presteren.

In de levensfasen volgend op de jeugd blijft het onderhoud van bewegingsmogelijkheden noodzakelijk om fit en gezond te blijven. Daarnaast bieden bewegingsactiviteiten in allerlei verbanden goede mogelijkheden voor sociale integratie en recreatie. Ook voor deze deelname aan bewegingsactiviteiten op latere leeftijd moet tijdens de schoolleeftijd de basis worden gelegd. Het ontwikkelen van een positieve houding ten aanzien van bewegen en een brede bewegingscompetentie zijn belangrijke voorwaarden om ook later te blijven deelnemen aan bewegen en sport.

Vertalen we dat naar het beleid: De KVLO laat zich leiden door het inzicht dat bewegen een ontwikkelingsaspect van opgroeiende jongeren is dat qua belang moeilijk overschat kan worden. Daarom is een gevarieerd en intensief bewegingsleven tijdens de jeugd belangrijk voor een gezonde ontwikkeling en een vitaal bestaan.

Het is een visie op bewegen en ontwikkeling van kinderen en die kan natuurlijk gedetailleerder worden beschreven. Belangrijk is echter dat er over een visie niet alleen wordt gesproken maar ook wordt gereflecteerd. Dat collega's op school, ook al geven ze ons vak niet, van ons horen wat we met lichamelijke opvoeding willen. Dat ook ouders weten dat het niet om het aanleren van een kunstje gaat. Het gaat om lichamelijke opvoeding en niet om lichamelijke activiteit. Die activiteit is een van de onderdelen van de lichamelijke opvoeding. Het wezenlijke ligt in de opvoeding en dat kan niet zonder een visie op het bewegende kind. De artikelen uit het topic *Visie* kunnen een mooi startpunt zijn voor vakgroepen om dit jaar hun visie op papier te gaan zetten of te herzien!

Jan Rijpstra

COLOFON

Lichamelijke opvoeding

is een uitgave van de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) Redactieraad: Hilde Bax, Peter Barendse, Jan Faber, Frank Jacobs, Liesbeth Jans, Mark Jan Mulder, Berend Brouwer (VZ), Jorg Radstake en Sebastiaan Platvoet. Redactieadres: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, Tel.: 030 69 20 847, e-mail: redactie@kvlo.nl. Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 5,- (excl. verzendkosten). Iedere week verschijnt er een digitale nieuwsbrief. Aanmelden via www.kvlo.nl. Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com. Verschijningsdata 2014: 31 januari, 28 februari, 28 maart, 25 april, 30 mei, 27 juni, 29 augustus, 26 september, 31 oktober, 21 november, 19 december. Druk: Drukkerij Ten Brink Meppel, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 0522 855 111. Vormgeving+Opmaak: FIZZ reclame+communicatie, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 0522 246 162. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Wij hebben dit magazine met uiterste zorg samengesteld. Wij hebben daarbij steeds getracht mogelijke rechthebbenden te achterhalen. Indien u onverhoopt meent rechten te kunnen doen gelden, dan verzoeken wij u dit kenbaar te maken bij de redactie.

Visie ontwikkelen; gewoon doen!

Aan mij is gevraagd of ik een artikel wil schrijven over de visie van de KVLO. Natuurlijk zeg ik ja want die visie ken ik en deel ik. En toch zit ik tot vlak voor de deadline van dit artikel, te typen. Waarom? Daarover gaat het in dit artikel.

Door: Miriam Appelman

Visie is naar mijn mening een zwaar woord. Een visie *ontwikkelen en schrijven* vereist kennis, inzicht en weloverwogen woorden en is dus niet zo maar iets. En als je het opschrijft dan moet dat wel goed, compleet en perfect zijn toch?

Voortschrijdend inzicht

Nou eigenlijk dus niet als dit een belemmering wordt om er mee aan de slag te gaan. Mijn pleidooi in dit artikel is dat je gewoon aan de slag gaat en je beroept op voortschrijdend inzicht als je vindt dat er iets aangepast moet worden en dat dan vervolgens ook gewoon doet.

Visie van de KVLO

De visie van de KVLO is al eerder beschreven in artikelen in dit blad. De KVLO onderschrijft de visie uit het document *Human Movement and Sports in 2028*. Dit document is geschreven in 2010 en 2011 door medewerkers van de SLO, KVLO en ALO's en met input van organisaties als NOC*NSF en vele experts uit het onderwijs.

Voorname uitgangspunt voor Human Movement & Sports is ook in 2028 dat jeugdigen op school, steeds vanuit een pedagogisch perspectief, (meer) bekwaam raken voor deelname aan sport en bewegingssituaties, als onderdeel van een gezonde en actieve leefstijl. (1) Zie figuur 1.

Volgens het woordenboek is een visie een weloverwogen mening over een zaak en hoe zich die zou moeten ontwikkelen(2). Een formulering meer richting organisaties is een inspirerend toekomstbeeld voor de organisatie ontwikkelen en uitdragen, afstand

nemend van de dagelijkse praktijk (3). Maar visies zijn toekomstbeelden, vaak niet te lang en wat abstract.

Mijn aanpassing

Ik was van plan om deze visie uit te leggen en een vertaalslag te maken naar de praktijk. Wat zie je als leerling terug als jouw docent deze visie heeft op school? Maar waarom zou iemand daar wat aan hebben? Is het niet veel belangrijker om je eigen visie te (her)ontwikkelen? Ja, ik vind van wel en daarom in dit artikel wat suggesties om hier mee aan de slag te gaan.

Ik schreef al eerder dat visieontwikkeling serieus en zwaar klinkt maar ik hoop dat dit jullie niet belet weer eens stil te staan bij je visie op ons vak en deze expliciet te maken. Om niet direct in lange zinnen en algemeenheden de weg kwijt te raken stel ik een omgekeerde en praktische weg voor.

Stap 1: Even doordenken over de dagelijkse gang van zaken

Denk eens vanuit je dagelijkse praktijk na over de keuzes die je maakt en welke ideeën hier aan ten grondslag liggen. Deze ideeën kunnen samen je visie vormen. Een praktisch voorbeeld is bijvoorbeeld door te kijken naar je wijze van beoordelen.

- Hier kun je nadenken over wat je beoordeelt; bijvoorbeeld het concrete resultaat zoals een gesprongen afstand of de ontwikkeling die een leerling maakt binnen een bepaalde periode. Komen doelen als samenwerken, helpen en regelen terug bij de beoordelingen?
- De frequentie van je beoordelingen en of deze frequentie voldoet? Maak je hier een pragmatische keuze van bijvoorbeeld drie keer per jaar beoordelen voor de rapporten, of omdat het beoordelen veel tijd kost en je deze liever anders besteed of heb je een andere invulling en waarom.
- Hoe beoordeel je de leerlingen? Weten ze dit vooraf, weten ze waarop ze worden beoordeeld, hebben ze hier zelf een rol in?
- Hoe zien de delen over bewegingsonderwijs op het rapport er uit? Is dit bepaald door de schoolstructuur, de structuur van het administratiesysteem, heb je hier zelf invulling aan gegeven, komt alles terug wat jij van belang vindt voor het vormen van een totaalbeeld van de leerling?

Stap 2: Een goed gesprek is nooit gek!

Ga in gesprek met een collega. In het voortgezet onderwijs is dit makkelijker dan in het primair onderwijs omdat je daar vaak de enige vakleerkracht op een basisschool bent. Toch raad ik je aan om een collega (of meerdere) te zoeken waarmee je samen over bijvoorbeeld de bovenstaande vragen van gedachte kunt wisselen. Vraag bij elkaar door op waarom

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Ga je dit op jouw school doen?

er dingen gaan zoals ze gaan. Soms zijn dat bewuste keuzes en soms blijkt het gewoon zo te gaan omdat het altijd als zo gaat. Naast het met elkaar bespreken van de punten uit stap 1 is het ook prettig om met elkaar de volgende vragen eens te bespreken:

- Welke ontwikkelingen zien jullie onderwijs breed, op je vakgebied en binnen je school?
- Bij welke ontwikkelingen zou je willen aansluiten?
- Wat zijn daarvoor de redenen?
- Hoe kun je dat doen en wie heb je daarvoor nodig?

Een voorbeeld van een ontwikkeling kan zijn dat kinderen binnen school worden gestimuleerd om meer te reflecteren over de vooruitgang die zij maken. Welke middelen worden hiervoor binnen de school gebruikt en kun je daarvan ook een vertaling maken voor de je eigen lessen? Als het bijvoorbeeld gaat om stappen die kinderen leren nemen zoals doelen stellen, gericht oefenen en evalueren is dat goed te realiseren. En daarmee laat je zien dat je ook actief en flexibel bent en aansluit bij wat er verder binnen school leeft.

Besprek niet teveel onderwerpen tegelijk maar ga met elkaar wat meer de diepte in. Dit zijn juist de momenten waarop je deze kans kunt benutten want dit soort diepgang komt er tussen de lessen door in de docentenkamer niet van. Het kan ook enorm helpen om dit niet in een formele werkruimte te doen, rechtop zittend op een houten stoel aan een bureau, maar juist bij iemand thuis op de bank of een andere informele omgeving.

Stap 3: Ik vind het van belang dat...

Schrijf de inzichten die je vanuit het reflecteren over je eigen lesgeven hebt, samen met de inzichten die je hebt gekregen uit het gesprek met je collega op. Hieruit blijkt wat voor jou van belang is. Probeer uit deze informatie de kernpunten te halen en te kijken waar de gemeenschappelijkheid zit en dit er uit te lichten. Schets hier een positief toekomstbeeld van zodat er duidelijk wordt waarom het zo mooi en belangrijk is

Contact:

Miriam.Appelman@kvlo.nl

dat dit er nu staat maar dat ook helder is wat zich de komende jaren nog gaat ontwikkelen ten opzichte van nu.

Als we dit terugvertalen naar het voorbeeld van beoordelen kun je formuleren dat je bijvoorbeeld de rol van leerlingen hierbij van belang vindt en deze rol wilt versterken in de toekomst. In de volgende stap ga je dan nadenken over de wijze waarop je dit vorm wilt geven. Je kunt ook aangeven dat je bij het beoordelen andere criteria wilt hanteren (bijvoorbeeld samenwerken) dan je tot nu toe deed en aan de slag gaat met de uitwerking hiervan zodat in de toekomst ook samenwerking invloed heeft bij de beoordeling.

Stap 4: En dit is wat ik nu ga doen

Neem de tijd en werk de gevolgen van je visie uit! Een visie (her)ontwikkelen hoeft niet in een week. Omdat je meer de diepte in gaat met je reflectie over je eigen praktijk kost het tijd en energie. Daarbij is de breedte van je werk als leraar enorm en is er dus ook veel om over na te denken. Als je elk kwartaal een onderwerp (zoals bijvoorbeeld beoordelen) met deze stappen weet uit te diepen en te verwerken heb je een zich ontwikkelende, actuele visie voor jezelf (of je sectie). Daarnaast ontstaat een proces waarbij je jezelf regelmatig de ruimte geeft om te reflecteren over je dagelijkse gang van zaken en lessen die je geeft. Als we doorgaan op het voorbeeld van het meer betrekken van de leerlingen bij het beoordelen is nu het moment om te kijken welke aanpassingen je kunt maken om hun rol groter te maken. Is dit aan de voorkant bij het nadenken over waar de norm is, wanneer iets voldoende of goed is? Of denken ze mee over de wijze van beoordelen; doen we het voor bij de docent of mogen we er een filmpje van maken? Gaan ze zichzelf of misschien elkaar beoordelen?

Stap 5: Praten en presenteren

Deel je visie met anderen. Het is jammer als je al dit werk achter de rug hebt om het alleen in het voorste deel van je vakwerkplan terug te laten komen. Deel je visie met collega's van je school. Zo zien zij dat jij of jullie je vak ook serieus neemt (nemen) en kunnen ze ook begrijpen waarom en waar jij de komende jaren actief mee aan de slag gaat. Ik heb zelf het schrijven van dit artikel uitgesteld omdat het woord visie zoveel lading voor me heeft. Ik hoop dat ik het door dit artikel iets makkelijker en minder zwaar heb gemaakt en dat op deze manier de stap tot actie ook maar een kleine is. Veel plezier! ■

Referenties

- (1) (2011) Bax, H. e.a., Human movement and sports in 2028, SLO. Enschede
- (2) <http://www.woorden.org/woord/visie>
- (3) <http://www.encyclo.nl/lokaal/10005>

Wat beweegt onze leerlingen?

Moetivatie of motivatie in de gymles

Sinds 2011 doen tweedejaarsstudenten op de Academie voor sportstudies in Den Haag (HALO) op hun stageschool een praktijkgericht onderzoek naar deelnamemotieven en de motivatie van hun leerlingen. Op basis van de resultaten van de stageklas maakt ieder stagekoppel een onderwijsontwerp. Dit artikel beschrijft in het kort de onderwijsmodule, de onderzoeksofzet, het theoretisch kader van waaruit gewerkt wordt, de resultaten van leerlingen in 2014, conclusies en aanbevelingen. Wij willen docenten daarmee handvatten geven voor het ontwerpen van meer motiverend bewegingsonderwijs.

Door: Hans van Ekdom en Ger van Mossel

Onderwijsmodule Deelname-motieven

Op de Halo krijgen tweedejaarsstudenten de onderwijsmodule *Deelnamemotieven*. Deze module is gericht op de motivatie van leerlingen, het ontwerpen van motiverend onderwijs en het kennismaken met praktijkgericht onderzoek in de gymzaal. Het vertrekpunt is de door Stegeman (2000) geformuleerde algemene doelstelling dat het vak bewegen en sport gericht is op *leerlingen bekwaam maken voor zelfstandige, verantwoorde, perspectiefrijke en blijvende deelname aan de bewegingscultuur*. Om dat te realiseren zal elke docent zich de volgende vragen moeten stellen:

- Wat motiveert leerlingen? (= *bereidheid* om aan bewegen en sport deel te nemen)
- Welke *motieven* spelen daarbij een rol (= om welke *reden* doe je aan bewegen en sport?)
- Hoe kan het *programma* bewegen en sport tegemoet komen aan de beweeg- en sportmotieven van de leerlingen?
- Hoe kan de docent *blijvende deelname* realiseren?

Tijdens de module lopen de studenten stage bij een vakleerkracht in het primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO) en voeren zij een praktijkgericht onderzoek uit bij een van hun stageklassen. Vervolgens maken zij op basis van de motivatie en deelnamemotieven van hun leerlingen een ontwerp voor een les, lessenserie of schoolsportprogramma. Aan het eind van de

module presenteren de studenten hun ontwerp aan de stageklas. In dit artikel staat hiervan een voorbeeld.

Na het volgen van de module *Deelnamemotieven* hebben de studenten naar verwachting meer theoretische kennis en praktische ideeën gekregen om antwoorden te formuleren op vragen over motivatie en deelnamemotieven van hun leerlingen. Ook draagt dit blok bij aan het ontwikkelen van een persoonlijke vakvisie. Immers, de docent zal op basis van visie telkens keuzes moeten maken: hoe om te gaan met verschillen; op basis van welke deelnamemotieven de lessen te ontwerpen; op welke doelstellingen ligt het accent en hoe vaak leg je bepaalde accenten?

Theoretisch kader

Tijdens de module *Deelnamemotieven* krijgen de studenten verschillende theorieën en modellen aangereikt. Een model met motivatie en deelnamemotieven is hierbij leidend

(zie figuur 1). Zie ook het artikel *Beweegplezier! Freesport in VO* (Van Mossel, 2014) in nummer 4 van dit blad.

De Self-Determination Theorie (SDT) van Deci en Ryan (1985, 2002) en bewerkt op de Universiteit van Gent (UGent) (Haerens et al., 2010; Aelterman et al., 2011) is een wetenschappelijk onderbouwde theorie over motivatie en vormt een bruikbaar kader om de motivatie van jongeren te onderzoeken. De meest optimale vorm van motivatie wordt bereikt als voldaan wordt aan de drie psychologische basisbehoeften autonomie, competentie en verbondenheid. De mate waarin deze behoeften vervuld worden, bepaalt de mate waarin een persoon 'self-determined' is, ofwel de mate waarin een persoon het gevoel heeft zelf de controle over zijn keuzes te hebben. De SDT benoemt en verklaart verschillende vormen van motivatie en plaatst deze op een continuüm dat loopt van amotivatie, via extrinsieke, naar intrinsieke motivatie. Wanneer bij jongeren elke vorm van motivatie ontbreekt of wanneer ze bewegen en sport nutteloos vinden, spreekt men van amotivatie. Binnen de SDT worden twee verschillende typen extrinsieke motivatie (moetivatie/moeten) onderscheiden: interne en externe verplichting. Externe verplichting verwijst naar gedrag om beloningen te krijgen of straffen te voorkomen. Bij interne verplichting wil iemand voor zichzelf

schuld- of schaamtegevoelens vermijden. Intrinsiek gemotiveerd gedrag (goesting/willen) wordt beschouwd als het prototype van autonoom, zelfbepalend en vrijwillig functioneren. Bij persoonlijk belang is een bepaald gedrag voor de persoon relevant, hij identificeert zich met het persoonlijk belang of de waarde van het gedrag. Beweegplezier of passie verwijst naar het uitvoeren van de activiteit zelf, omdat deze interessant en plezierig is, zonder dat er een externe reden voor is. De meest optimale motivatie wordt bereikt als leerlingen tijdens de lessen bewegingsonderwijs zelf willen bewegen en sporten vanuit persoonlijk belang of met plezier en passie.

Nederlands onderzoek

Het onderzoek *School, Bewegen en Sport* (Stuij et al., 2011) heeft de beweeg- en sport-motieven van leerlingen in Nederland in kaart gebracht. Het onderzoek onderscheidt naar Ryan et al. (1997) de motieven lichamelijk effect, aanzien, spanning en avontuur, sociaal contact en beweegplezier. Bij het motief lichamelijk effect gaat het om op gewicht blijven of afvallen, zorgen voor eigen gezondheid, er beter uit zien of bereiken van een bepaald trainingseffect. Bij aanzien gaat het om aan anderen laten zien wat hij of zij kan, 'showen', van anderen winnen en op het podium komen. Bewegen en sporten vanwege spanning en avontuur betekent dat een leerling er van houdt om in de natuur te zijn, van spannende dingen en van avontuur houdt. Een leerling die beweegt en sport om sociaal contact doet dat om samen met vrienden of anderen te zijn.

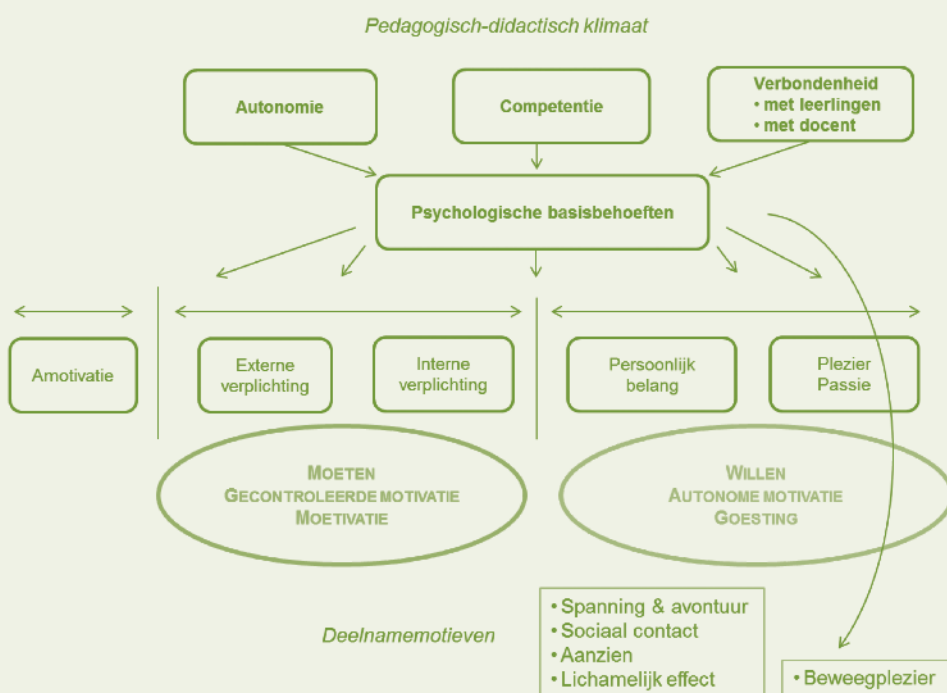
Het motief beweegplezier verwijst naar het oproepen van de 'gein' van het bewegen zelf, de intrinsieke bewegingsuitdaging. De beweger verleent zelf betekenis aan het bewegen. Het doel is ingaan op de bewegingsuitdaging. Aanhangers van dit motief vertonen tijdens het bewegen een speelse houding (Steenbergen 2004). Er is sprake van een intrinsiek doel. Bij de andere motieven bewegen mensen meer om doelen die buiten het bewegen zelf liggen. Beweegplezier is een belangrijke motivatie voor dagelijkse lichamelijke activiteit (Stuij & Wisse, 2011). Beweegplezier is de sleutel tot blijvende deelname aan de bewegingscultuur. Beweegplezier wordt bij leerlingen gerealiseerd in een pedagogisch-didactisch klimaat met ruimte voor gevoelens van autonomie, competentie en verbondenheid.

Onderzoeksofzet

Sinds 2011 nemen tweedejaarsstudenten op de Halo een vragenlijst af bij een van hun stageklassen in PO (groep 7 of 8) of VO (alle leerjaren). De vragenlijst bestaat uit vier delen. »

Contact:

J.W.vanEkdom@hhs.nl
g.vanmossel@slo.nl

Model SDT en beweeg- en sportmotieven

In het eerste deel wordt gevraagd naar leerlingenkenmerken als geslacht, leerjaar, onderwijstype, clubsport en vrijetijdssport. In het tweede deel staan vijf stellingen over de waardering van de lessen LO en vier stellingen over het sportieve zelfbeeld van de leerling. Bij het sportieve zelfbeeld geven leerlingen antwoord op hoe goed zij zijn in gym, of zij tot de betere sporters in klas horen, in hoeverre zij bewegen en sport belangrijk vinden en of zij altijd al veel aan bewegen en sport hebben gedaan. In het derde deel staan achttien redenen waarom mensen aan bewegen en sport doen en in het laatste deel staan 26 vragen over de psychologische basisbehoeften autonomie, competentie en verbondenheid.

In 2014 is de vragenlijst afgenomen bij 71 stageklassen. De antwoorden van de leerlingen op de vragenlijst worden door de studenten zelf in SPSS gezet. Alle klassenbestanden worden samengevoegd tot één databestand. In 2014 heeft dit een databestand opgeleverd met 1486 leerlingen. 467 leerlingen zitten in groep 7 of 8 van PO en 1019 leerlingen in VO verdeeld over alle leerjaren. Het databestand wordt vervolgens door docenten van de module *Deelnamemotieven* bewerkt tot een benchmark met frequentie- en kruistabellen. In de benchmark staan de resultaten van de gehele onderzoekspopulatie. Bovendien is de benchmark uitgesplitst naar leeftijdsgroepen: PO, onderbouw VO en bovenbouw VO. Ieder stagekoppel krijgt van zijn eigen stageklas een uitdraai in Excel. Door

deze uitdraai te vergelijken met de verschillende benchmarks kunnen de stagekoppels de resultaten van hun eigen klas beter op waarde schatten.

Resultaten

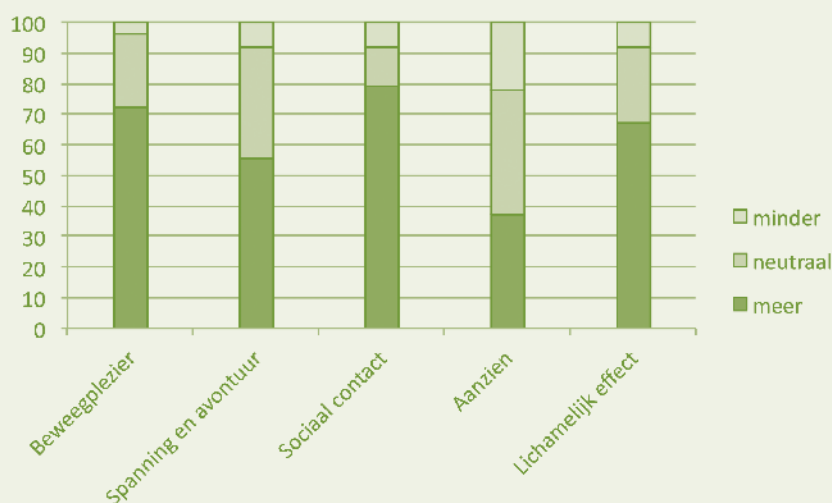
Hieronder staan de resultaten van 2014. Op de website van KVLO staan tevens twee factsheets met de resultaten uitgesplitst over de PO- en de VO-leerlingen. Eerst bespreken we de resultaten van de deelnamemotieven, daarna volgt de zelf-determinatie van de leerlingen.

In figuur 1 staat per staaf het aantal leerlingen in procenten dat minder, neutraal en meer belang hecht aan de verschillende beweeg- en sportmotieven.

72% van de leerlingen hecht bij bewegen en sport veel waarde aan beweegplezier en zit daarmee in de groep 'meer'. Zij vinden bewegen en sport plezierig, het maakt hen blij, zij vinden het leuk om wedstrijden tegen anderen te spelen/doen en vinden bewegen en sport uitdagend. 24% scoort hierop neutraal en 4% is het hiermee (helemaal) oneens en zit in de groep 'minder'.

In figuur 1 staat per motief de verdeling over alle leerlingen. In figuren 3 tot en met 6 wordt alleen het aantal procenten van de groep 'meer' weergegeven.

In figuur 2 staat het aantal leerlingen in procenten van de verschillende onderwijsfasen dat beweeg- en sportmotieven belangrijk vindt. Alle beweeg- en sportmotieven worden minder belangrijk naar mate de leerlingen ouder is, behalve lichamelijke effect. Hoe ouder de leerling, hoe belangrijker het motief lichamelijk effect.

Figuur 1. Beweeg- en sportmotieven van leerlingen in procenten (n = 1486)

Hierboven zagen we dat zeven van de tien leerlingen aan bewegen en sport doet vanwege het beweegplezier. In figuur 3 staat het aantal jongens en meisjes van het voortgezet onderwijs in procenten dat meer belang hecht aan de beweeg- en sportmotieven. Over het algemeen vinden jongens beweegplezier, spanning en avontuur en aanzien belangrijker dan meisjes. Voor sociaal contact en lichamelijk effect is er nauwelijks een verschil.

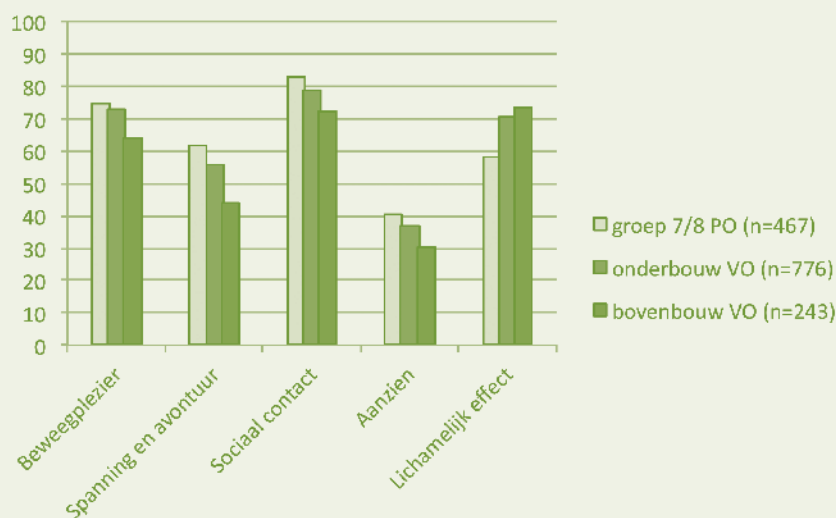
Leerlingen met een hoog sportief zelfbeeld vinden in verhouding alle deelnamemotieven belangrijker dan leerlingen met een laag en doorsnee sportief zelfbeeld, dit geldt vooral voor het motief beweegplezier (zie figuur 4). 86% van de leerlingen met een hoog sportief zelfbeeld vindt beweegplezier een belangrijk motief om te bewegen en te sporten. Slechts 14% van de leerlingen met een laag en 43% van de leerlingen met een doorsnee sportief zelfbeeld vindt beweegplezier belangrijk.

Bij clubsporters is er een vergelijkbaar beeld. Clubsporters, leerlingen die lid zijn van een sportvereniging, scoren hoger op alle deelnamemotieven dan niet-clubsporters (zie figuur 5). Ook tussen clubsporters en niet-clubsporters geldt het grootste verschil voor het motief beweegplezier. Het kleinste verschil is bij het motief lichamelijk effect.

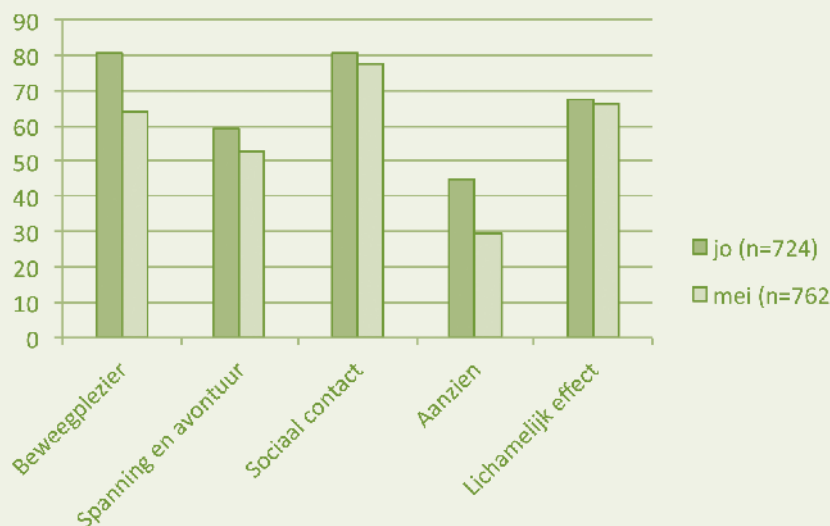
Hieronder staat in hoeverre de psychologische basisbehoeften, gevoelens van autonomie, competentie en verbondenheid, worden bewerkstelligd bij de leerlingen tijdens de lessen LO. Verbondenheid is tevens gesplitst in verbondenheid met medeleerlingen en met de leerkracht. Bovendien staat in iedere grafiek de waardering van de leerlingen over de lessen LO. In figuur 6 staat per variabele de verdeling over alle leerlingen. In figuren 8 tot en met 11 wordt alleen het aantal procenten van de groep 'meer' weergegeven.

Bij 44% en 63% van de leerlingen worden respectievelijk gevoelens van autonomie en competentie gerealiseerd (zie figuur 6). 53% voelt zich verbonden met de leerkracht en 72% met medeleerlingen. In de meest rechtse staaf staat dat 85% van de leerlingen LO hoog waardeert.

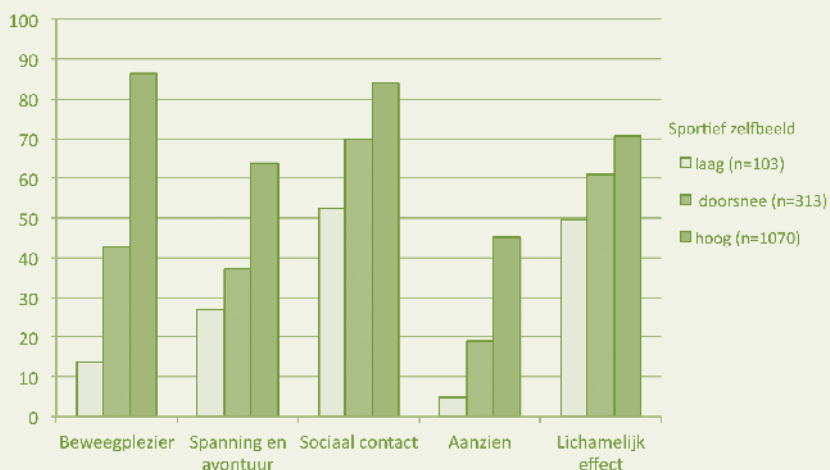
Gevoelens van autonomie en verbondenheid blijft over de onderwijsfasen nagenoeg gelijk (zie figuur 7). De waardering voor LO neemt over de leeftijd, vooral bij leerlingen in bovenbouw vo, af. Mogelijk wordt de lagere waardering in bovenbouw vo verklaard door de afname van competentiegevoelens en de afname van beweegplezier en andere motieven om te bewegen en te sporten (zie figuur 2).

Figuur 2. Beweeg- en sportmotieven naar onderwijsfase in procenten (n = 1486)

Figuur 3. Beweeg- en sportmotieven van jongen en meisjes in VO in procenten (n = 1486)

Figuur 4. Beweeg- en sportmotieven naar sportief zelfbeeld van leerlingen in procenten (n = 1486)

Meisjes scoren op alle psychologische basisbehoeften lager, met uitzondering van verbondenheid met medeleerlingen, en waarderen LO lager dan jongens (zie figuur 8). De verschillen zijn het grootst bij competentie gevoelens. Ook waarderen meisjes de LO-lessen lager dan de jongens.

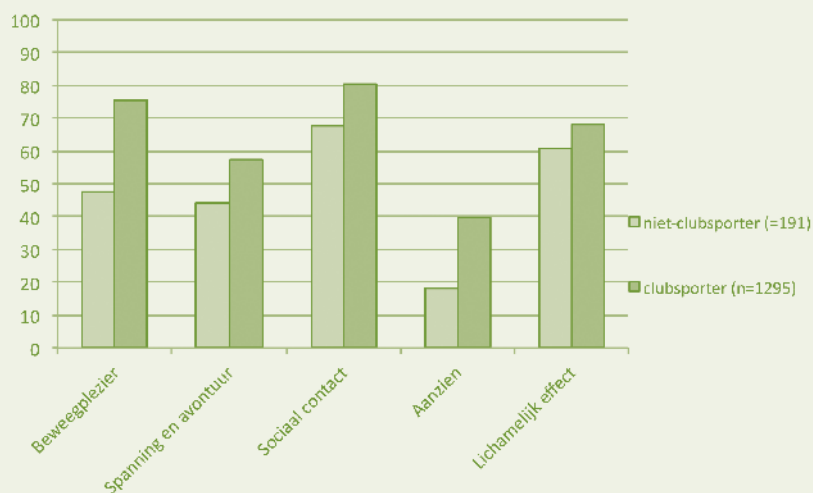
Als we de motieven uitsplitsen op basis van de verschillen die er zijn in sportief zelfbeeld kunnen we het volgende constateren. Bij leerlingen met een laag en doorsnee sportief zelfbeeld worden de psychologische basisbehoeften veel minder goed bewerkstelligd dan bij leerlingen met een hoog sportief zelfbeeld (zie figuur 9). Bij 18% en 30% van de leerlingen met respectievelijk een laag en doorsnee sportief zelfbeeld worden gevoelens van autonomie gerealiseerd. Dat geldt voor de helft van met een hoog sportief zelfbeeld. Competentie gevoelens wordt bij zeven van de tien leerlingen met een hoog sportief zelfbeeld gerealiseerd en bij 14% van de leerlingen met een laag sportief zelfbeeld.

Ook tussen clubsporters en niet-clubsporters zijn er grote verschillen in de mate waarin gevoelens van autonomie, competentie en verbondenheid worden bereikt tijdens de gymlessen (zie figuur 10). Dit geldt vooral voor competentie gevoelens, respectievelijk 65% en 50%. 87% van de clubsporters waardeert de lessen LO hoog en 72% van de niet-clubsporters.

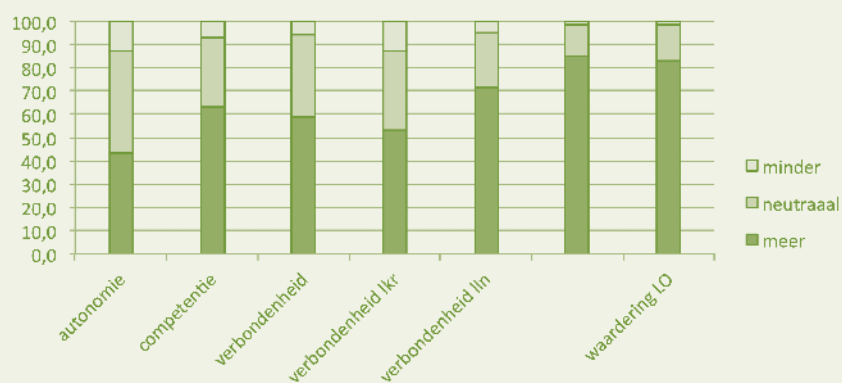
Conclusies en aanbevelingen

Uit dit onderzoek onder stageklassen in PO (groep 7 en 8) en VO van Halo-studenten blijkt dat een groot deel van de leerlingen gemotiveerd is om te bewegen en te sporten tijdens de lessen bewegingsonderwijs. Echter, meisjes, leerlingen met een laag sportief zelfbeeld en diverse leerlingen in de hogere leerjaren gaan de lessen LO minder waarderen. Bovendien neemt hun motivatie voor bewegen en sport af. Mogelijk hangt dit samen met hun competentiegevoelens en verschuiving van hun beweeg- en sportmotieven. Deze leerlingen ervaren nog maar weinig beweegplezier, het belangrijkste motief om te komen tot een actieve leefstijl. Het gevolg is dat deze leerlingen minder intrinsiek gemotiveerd zijn voor bewegen en sport. Voor hen is bewegingsonderwijs geen kwestie van motivatie, maar *moetivatie*.

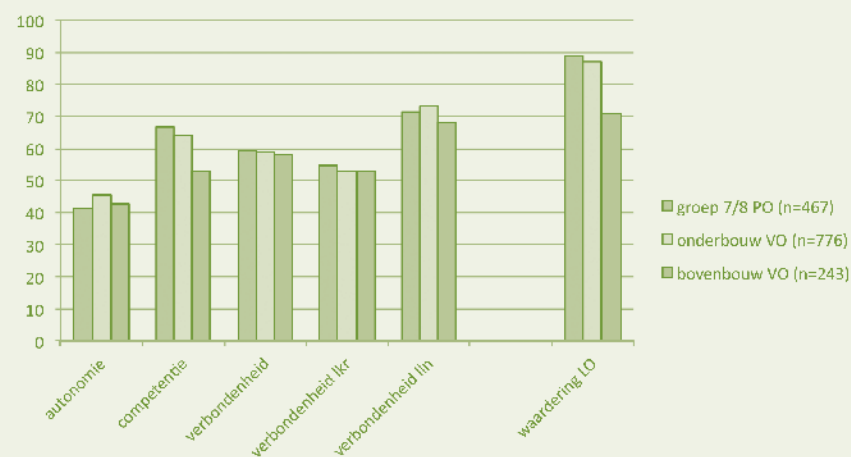
De deelnamemotieven beweegplezier, spanning en avontuur, sociaal contact, aanzien en lichamelijk effect bieden een kader voor het ontwerpen van lessen, lessenseries en schoolsportprogramma's. Het pedagogisch-didactisch klimaat zorgt voor

Figuur 5. Beweeg- en sportmotieven van clubsporter en niet-clubsporters in VO in procenten (n = 1486)

Figuur 6. Psychologische basisbehoeften en waardering voor LO van leerlingen in procenten (n = 1486)

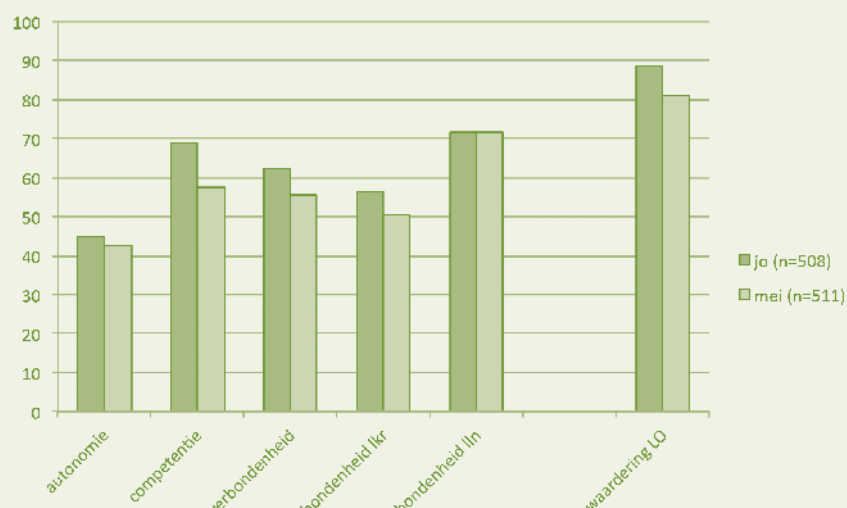
Figuur 7. Psychologische basisbehoeften en waardering voor LO naar onderwijsfase in procenten (n = 1486)

bewerkstelling van gevoelens van autonomie, competentie en verbondenheid bij de leerlingen. Aandacht voor deelnamemotieven en SDT-gevoelens waarborgt dat leerlingen meer vanuit persoonlijk belang én met passie gaan bewegen en sporten. ◀

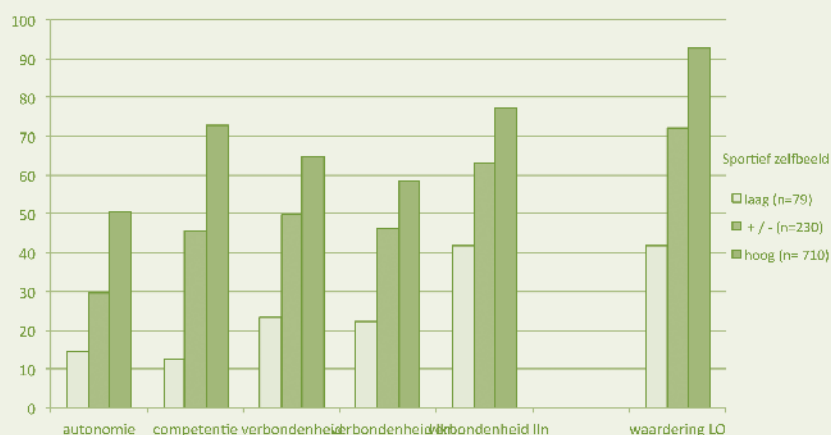
Literatuur

- Aelterman, N., Vanstenkiste, M., Berghe, L. van den, Meyer, J. de, Cardon, G. & Haerens, G. (2011). *De rol van motivatie binnen de les lichamelijke opvoeding*. Gent: UGent.
- Deci, E.L. & R.M. Ryan (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behaviour*. New York: Plenum Press.
- Deci, E.L. & R.M. Ryan (2002). *Handbook of self-determination research*. Rochester: University of Rochester Press.
- Haerens, L., Kirk, D., Cardon, G. De Bourdeaudhuij, L. & Vansteenkiste, M. (2010). The quality and quantity of motivation for secondary school physical education and its relationship to the adoption of physically active lifestyle among university students. *European Physical Education Review* 16, (2), 117-139.
- Mossel, G. van (2014). Beweegplezier! Freesport in VO. *Lichamelijke Opvoeding*, 102, (4), 36-39.
- Ryan, R.M., Frederick, C.M., Lepes, D., Rubio, N., & Sheldon, K.M. (1997). Intrinsic motivation and exercise adherence. *International Journal of Sport Psychology*, 28, 335-354.
- Steenbergen, J. (2004). *Grenzen aan de sport*. Maarssen: Elsevier.
- Stegeman, H. (2000). *Belang van bewegingsonderwijs*. Zeist: Jan Luiting Fonds.
- Stuij, M & Wisse, E. (2011). Plezier in bewegen, beste garantie voor actieve leefstijl. *Lichamelijke opvoeding* 99 (2), 31-33.
- Stuij, M, Wisse, E., Mossel, G. van, Dool, R. den, Lucassen, J. (2011). *School, Bewegen en Sport*. 's-Hertogenbosch: Mulier Instituut (2011)
- Wilson, P.M., Todd Rogers, W., Rodgers, W.M. & Cameron Wild, T. (2006) The Psychological Need in Satisfaction Exercise Scale. In: *Journal of Sport & Exercise Psychology* (28) 231-251.

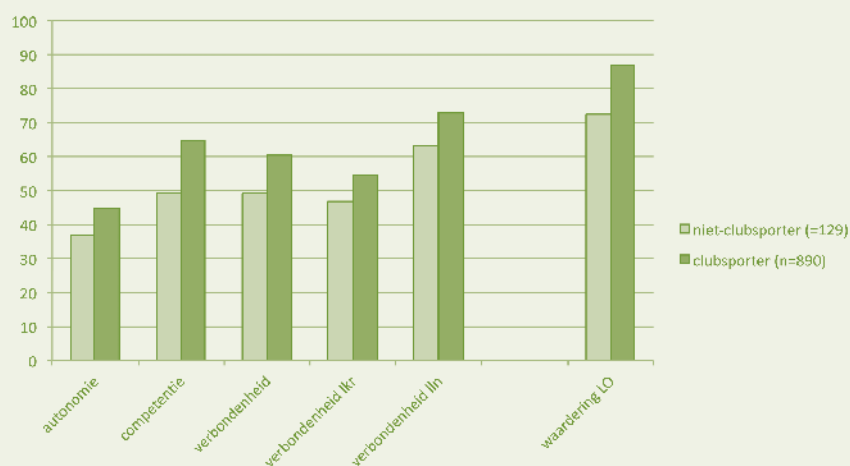
Hans van Ekdorf is opleider aan de Academie voor sportstudies in Den Haag (Halo). Ger van Mossel (email:) is leerplanontwikkelaar bewegingsonderwijs & sport bij SLO. Samen verzorgen zij de module *Deelnamemotieven* op de Halo. Het ontwerp is van Aljan Dekker en Mark Hoppenbrouwer (studenten Halo).

Figuur 8. Psychologische basisbehoeften en waardering voor LO van jongens en meisjes in VO in procenten (n = 1486)

Figuur 9. Psychologische basisbehoeften en waardering voor LO naar sportief zelfbeeld van leerlingen in procenten (n = 1486)

Figuur 10. Psychologische basisbehoeften en waardering voor LO van clubsporters en niet-clubsporters in VO in procenten (n = 1486)

www.huski.nl

info@huski.nl

tel.030 8000 600

Dé Specialist in actieve schoolreizen!

Wintersport

Outdoor

Zeilkampen

Beachcamps

Bezoek onze vernieuwde website www.huski.nl

Skiland
www.skikamp.nl
www.skiland.eu
info@skikamp.nl
020-4893818

Skiland organiseert voor scholen en groepen de leukste skikampen met goed opgeleide, veilige CREW-Members. Onze skikampen zijn compleet en zeer voordelig.

Wat is het verschil tussen een gewone skireis en een Skiland Skikamp?

- * wij organiseren een skikamp, waarbij alles draait om de leerlingen
- * avondprogramma's zijn inclusief, voor nog meer sfeer en kampgevoel
- * CREW begeleidt deelnemers, docent heeft tijd, rust en overzicht
- * CONTACTpersoon in Nederland is de kampleider ter plaatse, dus altijd op de hoogte
- * we hebben een superaanbieding voor een skikamp buiten de schoolvakanties!

Meer weten? Bel of mail gerust voor een vrijblijvende offerte. Of vraag naar onze nieuwe brochure met een overzicht van onze skigebieden en kamplocaties.

SKIKAMP ZOALS LEERLINGEN HET WILLEN!

Supervoordelige prijzen in januari en maart 2015!

www.skikamp.nl

SNOWBREAKS.NL
BY ROCKS 'N RIVERS

"Je gaat met leerlingen op pad en kunt er voor de volle 100% op vertrouwen dat de reis veilig en goed georganiseerd is."

Wintersportkampen
Bergsportkampen
Survivalkampen
Outdoor Sportdagen

"De samenwerking tussen Rocks 'n Rivers, leerlingen en docenten verliep fantastisch."

ROCKS 'N RIVERS
OUTDOOR & EVENEMENTEN

www.snowbreaks.nl | www.rocksn-rivers.nl

Praktijk katern

Nummer

7

Jaargang 102 - 29 aug. 2014

Lichamelijke Opvoeding

**“Juf, gaan we weer
zwemmen?”**

Ben jij een **excellente**
gymleraar in de praktijk? (4)

Leermiddelen digitaal en
direct toegankelijk

Spelen met **Atletiek**

“Juf, gaan we weer zwemmen?”

Op basisschool en tevens brede school de Wierwinde in Almere Haven is sinds een jaar of vier schoolzwemmen opgenomen in het curriculum. Iets dat nog maar op weinig scholen voorkomt. De zwemlessen worden gegeven door docente bewegingsonderwijs Laurien Bode in samenwerking met drie zwemjuffen van het zwembad.

Door: Anita Riemersma

De buurt is erg multicultureel. Directrice Riet Leguit-Takes vertelt dat ze op school merkten dat veel ouders niet het belang ervan inzien om hun kinderen op zwemles te doen en vaak het geld er niet voor hebben. Bovendien gaat de school met kinderen in groep 7/8 op kamp naar een waterrijke locatie, zodat zwemmen een must is. Ook zijn er in het verleden twee kinderen uit de wijk verdronken.

Via de school kan de zwemles goedkoper aangeboden worden aan de ouders, omdat de docente bewegingsonderwijs toch al in de formatie is opgenomen, er daardoor minder zwemjuffen hoeven te worden ingehuurd en er voor een deel van het bedrag een sponsor wordt gezocht.

Dit is soms een bedrijf, soms de gemeente, soms wordt er een actie op school georganiseerd. Hierdoor kost de zwemles maar € 12,50 per kind per maand in plaats van € 38 voor reguliere zwemles. Dit bedrag is voor de meeste ouders haalbaar, soms wordt dit ook vergoed door een budgetbureau. Voor kinderen die geen zwemkleding (bij zich) hebben is er altijd wat kleding beschikbaar op school of in het zwembad.

Wanneer en hoe?

De zwemles vindt plaats in de groepen 3 tot en met 5 en komt in plaats van een normaal gym uur. De kinderen van groep 3 starten in januari en hebben dan twee jaar zwemles, dus tot december groep 5.

Het andere gym uur wordt door dezelfde vakdocent gegeven, elk kind krijgt dus twee hoogwaardige beweegmomenten per week.

Als methode wordt het zwemABC gebruikt. Elk kind wordt ingedeeld in een kleurgroep op zijn/haar eigen niveau. Het doel voor alle kinderen is minimaal diploma A en als er binnen de twee jaar nog tijd is, zwemmen ze verder voor diploma B. Dit lukt vrijwel alle kinderen. Mocht een kind vanwege een motori-

Zwemles door docente bewegingsonderwijs

sche achterstand of andere beperking geen diploma halen binnen twee jaar, dan wordt er een speciaal certificaat uitgereikt met daarop aangegeven wat het wel en niet kan. Als een kind al zwemdiploma's heeft, kan het toch meedoen om te blijven oefenen. Een kind met diploma's hoeft niet mee te doen aan de zwemles, de ouders kunnen er ook voor kiezen om het kind in die tijd andere vakken te laten volgen en dan op een ander moment in de week een extra gymles met een andere groep mee te doen.

De lessen worden op maandagmiddag gegeven, voor alle groepen tegelijk. De kinderen verzamelen op school en lopen onder begeleiding van de groepsleerkracht en ouders naar het zwembad (circa tien minuten). Dan wordt er omgekleed en volgt er een uur zwemles. Dat is best lang voor de kinderen, dus de laatste vijf minuten mogen

Hoogwaardig bewegingsmoment

ze vrij spelen. Vervolgens kleden ze zich weer om en krijgen de kinderen een plak ontbijtkoek. Daarna lopen ze gezamenlijk weer terug naar school en is de middag om.

Schot in de roos

Zowel de ouders als de kinderen vinden het zwemmen fantastisch! De kinderen stralen tijdens de les en zijn apetrots als ze weer een groep hoger mogen. In 2015 moet echter het zwembad in Almere Haven dicht vanwege bezuinigingen door de gemeente. Een drama voor het schoolzwemmen. De school ziet nog geen oplossing voor dit probleem, want andere zwembaden zijn te ver weg. Het zou ontzettend jammer zijn als er op zo'n manier een eind komt aan dit prachtige initiatief van de Wierwinde! ❏

Foto's: Anita Riemersma

Kinderen vinden het fantastisch

In dit artikel wordt aangegeven hoe een school kiest voor het inzetten van bewegingsonderwijs voor het behalen van een zwemdiploma en uitbouwen van de zwemvaardigheid. Een terechte keuze gezien het belang van zwemvaardigheid en de sociale context van de school, of onterecht gebruik van bewegingsonderwijstijd? Reageer via 'Ter discussie' (red.)

Contact:

info@anitariemersma.nl

Ben jij een excellente gymleraar in de praktijk? (4)

Van goede docent, naar hypothetisch excellent; de imaginaire selfie

Wat maakt volgens leerlingen een docent lichamelijke opvoeding een excellente gymleraar? In Lichamelijke Opvoeding 5 en 6 is in artikelen de relatie gelegd tussen een onderzoek naar meningen van leerlingen over de 'hypothetisch excellente docent' en het beroepsprofiel van de KVLO. Vraag in Lichamelijke Opvoeding 5 was, passende bij het topic, 'Hoe leuk is gym?' In dit artikel sta ik stil bij het evalueren van je eigen lessen door leerlingen. Dit in het zicht van interpersoonlijke en pedagogische verantwoordelijkheid als beroepscompetenties.

Door: Maarten Massink

Dat gym niet altijd door alle leerlingen 'leuk' wordt gevonden blijkt uit de citaten die hier en daar in het artikel opduiken. Ze zijn afkomstig van de site *Proud2Bme.nl*. Daar heeft de stelling 'Gym bederft het plezier in sport' veel reacties gekregen van met name meisjes die zeggen af te haken op de middelbare school om uiteenlopende redenen. In het vorige artikel is besproken hoe het sociale klimaat en zelfstandig werken bevorderd kan worden. In dit artikel gaat het over het evalueren van je eigen aanpak.

Het beroepsprofiel

4.2 De leraar heeft pedagogische verantwoordelijkheid.

De leraar is verantwoordelijk voor het realiseren van een veilige en stimulerende leeromgeving in de lessen lichamelijke opvoeding. Door zijn leerlingen te stimuleren, te motiveren en te begeleiden, zorgt hij ervoor dat zij zich sociaal-emotioneel en moreel verder kunnen ontwikkelen. Daarbij houdt hij rekening met de culturele diversiteit en schenkt hij aandacht aan gezondheid en een actieve leefstijl. Hij realiseert zo'n veilige en stimulerende leeromgeving zowel voor de groepen waarmee

hij werkt als voor individuele leerlingen. Daarvoor onderhoudt hij zijn kennis en vaardigheden op pedagogisch gebied op een professionele, planmatige manier.

Om te voldoen aan deze beroepsstandaard moet de leraar het volgende doen:

- hij vormt zich een goed beeld van het sociale klimaat in een groep binnen bewegings-situaties. Op basis hiervan ontwikkelt hij benaderingen om het zelfstandig en verantwoordelijk werken van leerlingen te bevorderen
- hij creëert een stimulerende leeromgeving, enthousiasmeert leerlingen om dagelijks te sporten en te bewegen zodat zij zelfstandig hiermee aan de slag gaan op een manier die bij hen past
- hij houdt rekening met het individuele perspectief van de leerlingen in de verschillende bewegingssituaties en hij begeleidt hen zodanig dat er ook voor de individuele leerling een persoonlijk en positief ontwikkelingsklimaat wordt gerealiseerd
- hij evalueert zijn aanpak of benadering en stelt deze zo nodig bij, voor de hele groep en/ of voor individuele leerlingen

- hij signaleert gedragsproblemen op basis van waarneming van het gedrag in bewegingssituaties. Hij geeft daaraan een vervolg door zijn bevindingen in te brengen en te bespreken in het team van leraren en/of te verwijzen naar hulpverleners buiten de school
- de leraar signaleert problemen en belemmeringen in de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van leerlingen en stelt eventueel, samen met collega's, een passend plan van aanpak of benadering op.

Aanpak evalueren

Hoe leuk is gym?

Ondanks dat je als docent je best doet rekening te houden met leerlingen zullen er leerlingen blijven die op zijn zachtst gezegd moeite hebben met gym, of gewoon ronduit een hekel hebben aan gym. De citaten die zijn te lezen in de kaders in dit artikel. Voorbeelden van kreten die op de site langs komen zijn: 'de activiteiten zijn vaak meer op de jongens afgestemd en competitief gericht', 'sporten is minder vrouwelijk en kent minder vrouwelijke idolen', 'zweten is niet vrouwelijk'.

Vond je het leuk?

Amber - Vrijdag 18 januari 2013 23:10

In de eerste en de tweede durfde ik niet eens naar school, en dat allemaal door gym. Ik bakte niets van turnen, ik had dan ook zwakke polsen, en op de basisschool werd daar rekening mee gehouden. Maar in de brugklas kon ik er niets van zeggen, gewoonweg omdat ik er niet tegen kon dat meneer me aankeek alsof ik een leugenaar ben, ik vond ook dat hij leerlingen voortrekt. Met turnen was ik dus een nul, en mijn conditie was ook niet zo goed, dus ik scoorde vaak laag bij de shuttlerun. Klasgenoten wilden niet bij me in het groepje bij gym, maar bij andere vakken weer wel, waardoor ik me verschrikkelijk gebruikt voelde. Ze waren ook niet aardig en echte roddelaars, als ik iets stoms deed wist de wereld het. Ik kon er echt niet meer tegen toen ik een keer bij de tipsalto erachter kwam dat ik een gat in mijn broek had. Iedereen had zicht op mijn onderbroek, en ik moest doorgaan! Volgens mij vond de leraar het ook vermakelijk. Dat was in de tweede, en ik besloot het volgende jaar van klas te veranderen. Dat heb ik nu gedaan, en ik ben echt blij dat ik die stap heb gezet. Ik heb een andere gymleraar, en ik durfde hem wel mijn probleem over mijn polsen te vertellen....

Contact:

m.massink1@upcmail.nl

Hoe zien leerlingen je als docent?

Hoewel veel problemen niet door de LO-docent opgelost kunnen worden is het goed 'voeling' te houden met de groep leerlingen die moeite heeft met gym en in gesprekjes en/of evaluaties te luisteren naar wat er speelt, of liever gezegd wat hen weerhoudt om te spelen. Een eenvoudige manier van evalueren heb ik ooit opgepikt op een studiedag. Door regelmatig drie vragen te stellen krijg je enigszins zicht op het type leraar dat je bent voor leerlingen. Dit zijn de vragen:

- 1 Vond je het leuk? (entertainer)
- 2 Heb je wat geleerd? (teacher)
- 3 Heb je (lichamelijk) hard gewerkt? (trainer)

Is het antwoord op vraag 1 overwegend 'ja' dan zien leerlingen jou meer als een type entertainer. Je kiest leuke activiteiten en brengt het leuk. De vraag is of er genoeg geleerd wordt en of leerlingen zich ook lichamelijk inspannen. Is het antwoord op vraag 2 overwegend bevestigend, dan zien leerlingen je vooral als een 'teacher' die het belangrijk vindt dat leerlingen wat leren. Langdurig stilstaan bij wat er gedaan en

geleerd moet worden in de les kan soms ten koste gaan van plezier en lichamelijke inspanning. Is het antwoord op vraag 3 overwegend positief dan zien leerlingen je vooral als een trainer die zorgt dat leerlingen hun portie lichamelijke inspanning krijgen. Of het leuk is en of er wat geleerd wordt is dan minder aanwezig.

Evenwicht in rollen

Het is aardig dit terug te vragen aan leerlingen en jezelf bewust te worden van het type leraar dat je bent volgens leerlingen. Het is volgens mij goed een evenwicht te vinden in de drie bovengenoemde rollen: een docent die leuke dingen doet met variatie en goede presentatie, maar waar ook geleerd wordt en aandacht is voor een portie fysieke inspanning. Dat betekent niet dat in alle lessen alle drie aspecten altijd aan bod komen. Soms ligt het accent in de ene les (of lessenserie) wat meer op 'leuk', de andere keer wat meer op 'leren', en in sommige lessen ligt het accent op de fysieke inspanning. Maar over een langere periode genomen zou het mooi zijn als leerlingen al deze aspecten tegenkomen en herkennen in een afwisselende typering.

Heb je hard gewerkt?

Heb je wat geleerd?

Effectieve lesgever

Een ander instrument dat ik ontwikkeld heb en gebruik geeft meer feedback. Het is een meer gedetailleerde vragenlijst met tien vragen die te maken hebben met effectief lesgeven.

De vragen zijn gebaseerd op het boek 'Effectief leren lesgeven' van Ebbens, Ettekoven en van Rooijen. Daarin worden sleutelbegrippen aangegeven die van belang zijn bij directe instructie geven:

- 1 Heldere structuur in de opbouw van de leerstof (vraag 2)

- 2 Juiste (begin)niveau, (vraag 1)
- 3 Betekenis geven (lichamelijk) aan de leerstof (vraag 4)
- 4 Individuele aanspreekbaarheid (vraag 3)
- 5 Zichtbaarheid van leren en denken (vraag 5)
- 6 Motivatie (vraag 6,7,8,9,10).

Aanpak bijstellen

Het is de bedoeling dat leerlingen met een cijfer van 1 tot en met 10 aangeven hoe je het doet als docent. Deze 10 vragen kunnen samen 100 punten per leerling opleveren. Als je dit in excel verwerkt kun je zien wat

je score is per leerling, per klas, maar ook per item aan de hand van gemiddelden. Het is wel een dilemma of je een leerling deze feedback wel of niet anoniem laat geven. Het is belangrijk denk ik dat leerlingen dit anoniem kunnen invullen. Dit verkleint de mogelijkheid dat leerlingen anders misschien (sociaal) wenselijk gaan beoordelen. Het kan aanleiding zijn je aanpak bij te stellen voor de groep.

Aanbevelingen en aandachtspunten

Het is goed om je eigen lessen te evalueren. Door jezelf, je collega's maar vooral ook door je leerlingen. Dit kun je doen door een snelle indruk te vragen over hoe leerlingen over de lessen denken en welk type leraar je bent. Een meer uitgebreide evaluatie geeft meer informatie en houvast en kan verrassende resultaten opleveren die aanleiding kunnen zijn voor het bijstellen van de individuele/groepsaankpak of benadering. **◀**

Literatuur

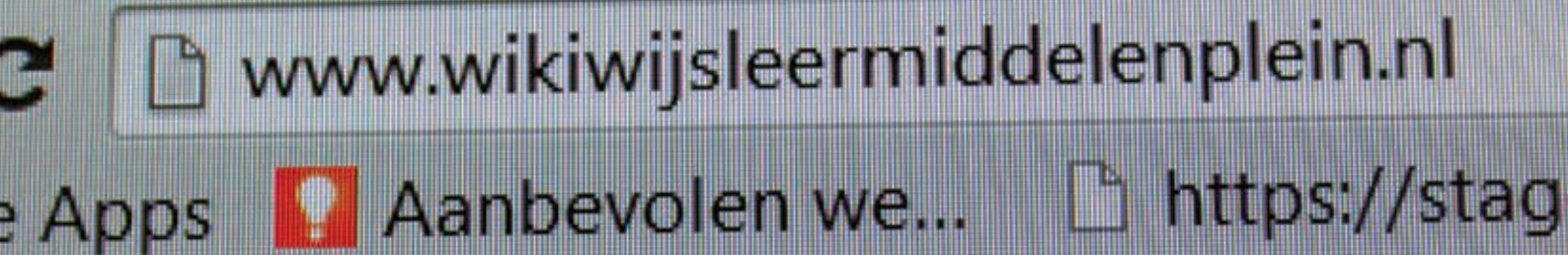
- Elzinga, R., Honing, D. van der, (2013), 'Hypothetisch excellente docent lichamelijke opvoeding gezocht', *Lichamelijke Opvoeding* 2 p.10-13
- Bax, H, Driel, G. van, Jansma, F., & Palen, H. van der (2010). *Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding*. Zeist, Jan Luiting Fonds
- Ebbens, S., Ettekoven, S., Rooijen, J. van, (1996) *Effectief leren in de les*, Groningen, Wolters-Noordhoff

Foto's: Hans Dijkhoff, Anita Riemersma

Beste leerling, graag hoor ik je mening over de lessen LO en hoe ik die geef. Daar kan ik weer van leren. Geef op iedere vraag een cijfer van 1 t/m 10. Daarbij is 1=zeer slecht en 10=uitstekend.

	De docent:
1	Kiest de spelen en oefeningen op niveau, ik kan met alles meedoen
2	Legt de oefeningen en spelen uit, ik weet wat ik moet doen
3	Controleert of ik goed werk en meedoe en geeft tips over hoe ik me kan verbeteren
4	Besprekt waarom we de activiteiten/oefeningen doen en wat ze met elkaar met elkaar te maken hebben
5	Besprekt waarom we de activiteiten/oefeningen op deze wijze doen
6	Let er op dat alles veilig is, ik voel me veilig in de les
7	Let er op dat leerlingen aardig zijn voor elkaar, en geeft zelf ook complimenten, ik durf goed mee te doen
8	Heeft zelf plezier in wat hij doet, ik krijg zin om mee te doen
9	Geeft beoordelingen die begrijpelijk zijn, ik ben het meestal met de beoordelingen eens
10	Spreekt leerlingen persoonlijk aan en heeft persoonlijke belangstelling

Tabel 1: Evaluatievragen

Leermiddelen digitaal en direct toegankelijk

De site Wikiwijs geeft toegang tot leermiddelen voor verschillende vakken. Ook voor lichamelijke opvoeding. Docenten en studenten kunnen via deze site 'halen en brengen'. Dat betekent dat iedereen er leermiddelen kan plaatsen maar ook kan zoeken naar leermiddelen. Je hebt een zogenaamde 'Entree'-gebruikersnaam en -wachtwoord nodig om toegang te krijgen. Veel collega's hebben dit al via hun school waardoor er weinig in de weg staat Wikiwijs te gaan gebruiken.

Door: Hjalmar Zoetewei en Maarten Massink

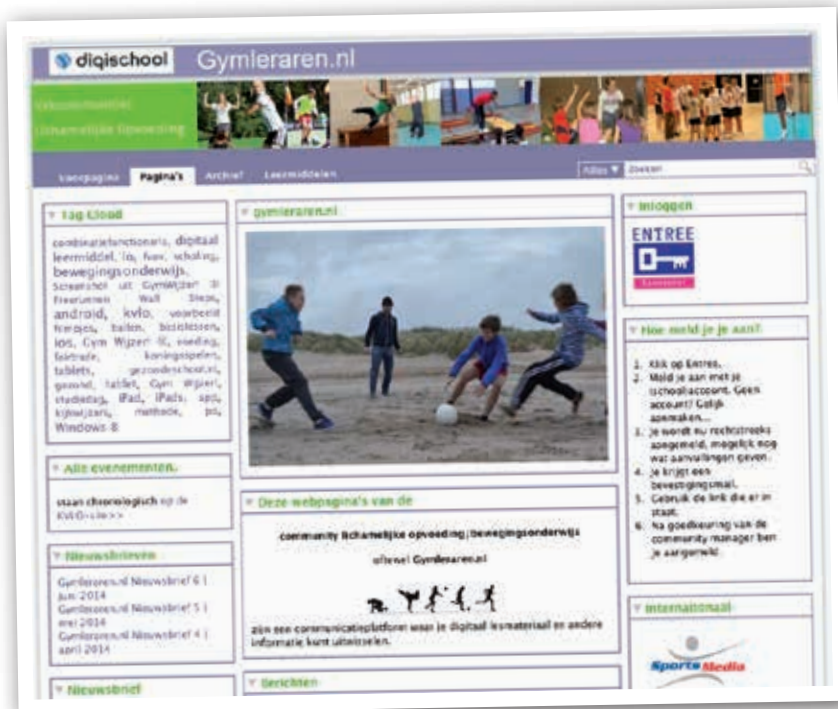
Er verschijnen op de site uitgewerkte leerplannen maar ook instrumenten die geschikt zijn voor één les of een lesonderdeel. Soms zijn het lessenseries dan weer lesbrieven of instrumenten ter ondersteuning van je lessen. In dit artikel wil de redactie je enkele voorbeelden laten zien van inzendingen.

De site wordt bekeken door collega's/studenten die meteen een reactie kunnen schrijven. Die reacties zijn zowel op Wikiwijs als op *gymleraren.nl* te zien en worden ook meegestuurd met de maandelijkse nieuwsbrief van de laatste. Sommige leermiddelen zijn het resultaat van langdurige studie en/of ervaring en mooi vormgegeven. Andere leermiddelen zijn met veel enthousiasme maar met minder schrijvering en/of vormgeving geplaatst. Door

deze laagdrempeligheid ontstaat er een mix van 'rijp en groen'. De ingebrachte leermiddelen worden met sterren beoordeeld door zogenaamde leermiddelspecialisten (voor LO ondergetekenden). Sommige leermiddelen krijgen een keurmerk als ze op zichzelf al heel compleet en bovendien goed vormgegeven zijn, maar ook de materialen met minder sterren kunnen hun waarde als beginpunt of lesonderdeel hebben.

Contact:

*hjalmar.zoetewei@kvlo.nl,
maarten.massink@kvlo.nl*

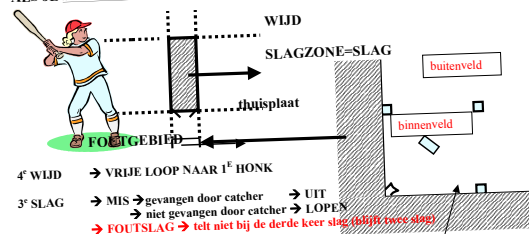
Veel secties delen hun digitale materiaal via e-mail, iCloud, een dropbox of een leerling-volgsysteem. Kleine moeite om ze ook (of alleen) in Wikiwijs te zetten zodat ook de rest van het land er iets aan kan hebben. Grote kans dat je via opbouwende kritiek goede suggesties krijgt.

Je krijgt toegang tot de site via kvlweb.nl. Als je in Wikiwijs bent kun je klikken op *lesmateriaal*, dan op *voortgezet onderwijs* (Let op: hier staat ook materiaal voor het basisonderwijs), gevolgd door het aanklikken van het vak *Lichamelijke Opvoeding*. Als je daarna op het zoekicoontje klikt krijg je (momenteel 1 juli 2014) 491 resultaten van leermiddelen. Door meer zoekopties aan te klikken kun je filters inschakelen waarmee je het zoeken kunt specificeren.

Foto's: Hans Dijkhoff, Anita Riemersma

Samenvatting softbalspelregels en tips Door: Ronald van Wegberg

ALS JE SLAGMAN BENT LET JE OP HET VOLGENDE

DEZE SLAGEN TELLEN ALLEMAAL ALS SLAG:

- FOUTSLAG = bal raken en bal landt op foutsgebied (buitenveld)
- FOUTSLAG = eindigt op foutsgebied (binnenveld)
- MISSLAG = een goedgegooide bal misslaan (de bal niet raakt)
- SLAG = een GOED (door slagzone) goedgegooide bal niet slaan

ALS JE HONKLOPER BENT LET JE OP HET VOLGENDE

- HONK LOS als BAL LOS is bij Pitcher (honk stelen mag)
- TERUG → VANGBAL (je kunt nog uitgemaakt worden)
- FOUTSLAG (spel is dood)

ALS JE VELDPARTIJ BENT LET JE OP HET VOLGENDE

- TIKKEN mag ALTIJD
- UITBRANDEN alleen bij GEDWONGEN LOOP

- TIP:
- Denk bij elke bal: "Waar moet de bal naar toe als ik hem NU krijg"
 - Sta NOOIT op het honk maar ERBIJ

ALGEMEEN

- 3 UIT = WISSEL
- UIT → uitgetikt of GEBRAND
- als je VANGBAL slaat
- 3^e slag MIS (+catcher vangt)

Voorbeeld 1

Voorbeeld 2

Harlopen op speelse wijze

Door: Dave Suurs

BINGOKAART

Uitleg Bingoloopt

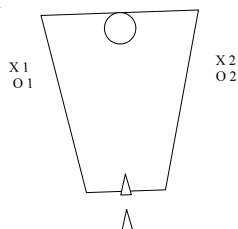
- Maak een veld van 40 x 60 meter
- Zet 6 pionnen om de 10 meter achter elkaar
- Maak groepjes (per groepje: 1 dobbelsteen, 1 pen, 1 bingokaart)
- Nr. 1 gooit een aantal ogen en loopt naar de bijbehorende pion.
- Wanneer nummer 1 terug is mag nummer 2 gooien en lopen
- Tijdens het lopen kan de ander op de bingokaart de dobbelsteen met het aantal ogen dat geplooid is alvast doorstrepen.
- Gooi je een worp die niet meer op de bingokaart staat dan loop je om het veld heen (40 x 60 meter)
- Wie heeft als eerste de bingokaart volledig afgestreept?

Voorbeeld 3

Basketbal Lesbrief Aanvals-/verdedigingsrebound

Door: Suzanne Keulen

Opstelling: zestallen

▲ Speler met bal (tweetal)

X 1 en X 2 Verdedigers
O 1 en O 2 Aanvallers

Bedoeling:

Twee spelers staan bij de vrijeworplijn. Zij nemen om beurten (elk driemaal) een vrijeworp (setshot). Op het moment dat de bal los van de hand is, mogen beide aanvallers en verdedigers voor de rebound gaan (balbezit krijgen). Nu zijn er drie mogelijkheden:

A) Het schot is raak: X 1 / X 2 en O 1 / O 2 gaan op hun plaats staan, nu gaat de andere speler een vrije worp nemen, et cetera.

B) Het schot is mis en de AANVALLERS komen in balbezit: zij spelen nu 2:2 tegen de VERDEDIGERS totdat ze scoren of balverlies hebben.

C) Het schot is mis en de VERDEDIGERS komen in balbezit: nu wordt gewisseld van functie; de aanvallers worden verdedigers en omgekeerd.

Na zes vrije worpen wisselen de tweetallen door. Bij een groepje van bijvoorbeeld is een tweetal reserve en draait in na zes vrije worpen; een ander tweetal is nu reserve.

Spelen met atletiek

Atletiek is van origine een (overwegend) individuele prestatiesport. Wanneer wij deze traditionele sport kopiëren naar het onderwijs en hierbij enkel gewichten en afstanden aanpassen, lopen lang niet alle leerlingen warm voor 'de moeder der sporten'. Deze statische, prestatiegerichte, individualistische en technisch moeilijke sport wordt veelal enkel door de beste leerlingen gewaardeerd. Dit is jammer, want de sport heeft enorme potentie om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de jeugd.

Door: Steven Gerrits en Sierd Wijnalda

De klassieke atletieksport is misschien wel niet meer van deze tijd. Kinderen zijn tegenwoordig motorisch minder geletterd (Knop, 2004) en lijken vanuit een beleevingsmotief meer gericht op snelle piekervaringen ('living life to the max'). Diverse individuele prestatiesporten staan dan ook onder druk doordat zij kampen met een hoog verloop van jeugdleden (zappgedrag), dat mede wordt gevoed door de vergaande individualisering ('I want it here and I want it now', Brouwer e.a., (2011)).

Het kind centraal

Uit onderzoek van Faigenbaum & Myer (2012) blijkt dat plezier en vaardigheden gelden als belangrijkste voorspellers voor toekomstige sportdeelname. Er ligt dan ook een taak atletiek meer attractief en leerzaam aan te bieden, zowel op atletiekverenigingen als op scholen. De pedagogische potentie van deze prachtige sport kan alleen worden benut wanneer het kind meer centraal wordt gezet (Schipper, 2012). Hier ligt een uitdaging oude overtuigingen los te laten en de atletieksport te vertalen naar het kind!

Atletiek vertalen: atletiek-echt

Bij deze vertaling moet de essentie van atletiek wel gewaarborgd blijven: het moet wel 'atletiek-echt' blijven! De essentie van atletiek vormt het zo snel, zo ver en zo hoog mogelijk gaan met behoud van essentiële kenmerken van de beweging. Vanuit (stil) stand tweebenig zo ver of hoog mogelijk

springen is vanuit deze gedacht geen atletiek, omdat er bij springonderdelen altijd vanuit een aanloop en met eenbenige afzet wordt gesprongen. Dergelijke vormen hebben dan ook nauwelijks transferwaarde. Afbeelding 1 toont hurkhoogspringen, als voorbeeld van een alternatieve 'atletiek-echte' vorm.

Door leerlingen in 'atletiek-echte' situaties aan te slag te laten gaan met het inschatten en verbeteren van eigen prestaties, worden zij geconfronteerd met het bewegingsprobleem (de bewegingsuitdaging). Vanuit een betekenisvolle totaal-deel-totaaldidactiek wordt vervolgens gewerkt aan het oplossen van dit probleem. Vanuit deze 'atletiek-echte' gedachte kunnen er diverse aanpassingen worden gedaan op het gebied van materiaal, organisatie en regelgeving om de sport attractief en leerzaam aan te kunnen bieden.

Het beleven van atletiek

Allereerst is het van belang dat de beweging lukt. Door regels aan te passen en te werken met alternatief materiaal kan elk kind succesbeleving ervaren. Kinderen kunnen worden gestimuleerd actief bezig te gaan met het bewegingsprobleem (bewegingsuitdaging: verder, hoger en sneller) door inzicht te krijgen in de eigen prestaties en progressie: 'meten is weten'. Voor leerlingen moet er 'iets te halen' zijn: doelloos lopen, werpen en springen moeten we dan ook voorkomen. Het gevaar van meten is dat er te veel nadruk wordt gelegd op onderling vergelijken, wat kan leiden tot een gevoel

Hurkhoogspringen

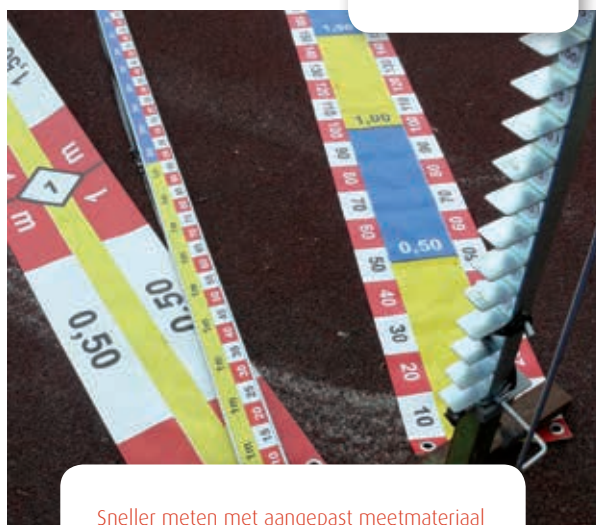
van incompetentie (Morris & Summers, 2004). Een gestelde vraag als 'wie van de klas werpt de speer het verst weg?' werkt voor veel leerlingen uit de klas demotiverend. Immers: als je van tevoren weet wie gaat winnen is de spanning er al snel af!

In het kader van het neerzetten van een prestatie is het van belang dat de leerling een spanning ervaart tussen winnen/lukken en verliezen/mislukken. Dit kan bijvoorbeeld door te differentiëren in scoringskansen, zoals afbeelding 2 weergeeft: een leerling zelf laten kiezen vanaf hoe ver hij/zij gaat proberen te springen over een lijn.

Een spanning tussen winnen en verliezen kan tevens worden gecreëerd door te werken in (gelijkwaardige) teams, door te strijden tegen kinderen van gelijk niveau of door het toevoegen van een geluksfactor. Door te werken in teams kan de betrokkenheid worden vergroot en heeft elk kind een kans om te winnen. Een gevoel van verbondenheid en betrokkenheid bij elkaars leerproces

Risico verspringen

Sneller meten met aangepast meetmateriaal

hebben jullie gedaan om de vortex zo ver mogelijk weg te werpen?' (het oplossen van het bewegingsprobleem). In tweetallen bedenken leerlingen minimaal drie handelingen. Leerlingen antwoorden bijvoorbeeld: 'Ik heb een aanloopje genomen en de vortex met een lange zwiep met een grote boog weggegooid'. De docent bespreekt de antwoorden en geeft hierbij inzicht in de bewegingsprincipes, welke de leerlingen helpen een beweging te begrijpen. Vanuit bewegingsprincipes als lange bewegingsbaan, remhefwerking en afwerprichting worden de (essentiële) handelingen boven tafel gekregen. Zo dient de aanloop versnellend te zijn ('tam...tá-dam!') waarna leerlingen actief moeten stoppen en strekken ('trots eindigen'). Daarnaast moet het werpmateriaal lang ver achter worden gehouden en over de bomen worden geworpen. Het is van belang enkel te praten over essentiële handelingen en niet te verzanden in technische details, omdat dit de beweging onnodig complex maakt om aan te leren en te begrijpen.

Nu leerlingen de beweging begrijpen en essentiële handelingen hebben ontdekt en deze (her)kennen, kunnen zij gericht aan de slag met het verbeteren van deze beweging. Bij het leren uitvoeren van essentiële handelingen wordt zo veel mogelijk gebruik gemaakt van de 'toolbox van motorisch leren'. Hierbij kan worden gedacht aan dwangstellingen, Knowledge of Result (meten is weten), observerend leren, impliciete aanwijzingen (bijvoorbeeld landschappelijke aanwijzingen en metaforen) en externe focus.

De volgende stap is dat leerlingen wedstrijdrecht materiaal (een speer) zo ver mogelijk weg gaan werpen. De docent leert hierbij de juiste greep aan, benoemt aanvullende veiligheidsmaatregelen en geeft een voorbeeld. Dit specifieke materiaal creëert voor veel kinderen een nieuw bewegingsprobleem: de speer vliegt niet met een mooie boog door de lucht! Kinderen die dit ervaren kunnen een stapje terug doen in de methodiek (totaal-deel-totaal). Zij gaan vanuit een verkorte bewegingsbaan rechtuit werpen in vakken, waarbij ze starten met werpen in het meest nabije vak. Steeds als de speer geldig is geland, mogen ze een vak verder werpen (zie afbeelding 5).

Op basis van het verworven inzicht in bewegingsprincipes en essentiële hande-

kan tevens worden versterkt door als team toe te werken naar een eindtoernooi, waarin leerlingen diverse beweeg- en ensceneringsrollen vervullen.

Bij het aanbieden van atletiek moeten we tegemoet komen aan de bewegingsdrang van het kind. Met name jonge kinderen mogen we geen bewegingsbelemmeringen opleggen door gericht te werken aan techniek. Creëer leerzame situaties waarin leerlingen worden uitgedaagd veel te bewegen. Hierbij hoeft zeker niet op de centimeter nauwkeurig gemeten te worden. Tegenwoordig is er divers materiaal verkrijgbaar om eenvoudig en snel te kunnen meten, dat ook op sportdagen goed kan worden ingezet (zie afbeelding 3).

Als we tegemoet willen komen aan de motieven van kinderen zal het beeld van de normatieve, statische en gestructureerde sport moeten veranderen in een gevarieerd, dynamisch en intensief aanbod van

uitdagende onderdelen, afgestemd op de ontwikkeling van het kind.

Het leren en verbeteren van atletiek

In het onderwijs willen wij leerlingen leren (zelfstandig) bewegingsproblemen op te lossen en zo beter leren bewegen en zeker ook 'atletieken'. Dit proces start vanuit een belevingsvolle situatie, waarbij leerlingen worden geconfronteerd met een bewegingsprobleem om van hieruit de beweging te leren begrijpen. Dit kan het beste worden geïllustreerd met een voorbeeld.

Leerlingen worden in attractieve situaties uitgedaagd divers aangepast werpmateriaal zo ver mogelijk over het hoofd weg te werpen, waarbij zij de vuistregels voor de veiligheid leren. Het aangepast werpmateriaal, zoals een vortexspeer, zorgt ervoor dat de beweging lukt en de veiligheid wordt gewaarborgd (zie afbeelding 4).

Aansluitend stelt de docent de vraag: 'Wat

Contact:

s.wijnalda@pl.hanze.nl

Alternatief werpmateriaal zorgt voor succesbeleving

Foutloos leren speerwerpen

lingen kunnen leerlingen elkaar coachen, bijvoorbeeld in teams of in tweetallen ('buddies'). Aanvankelijk kan de docent hierin sturen ('kijk of de ander trots eindigt'), waarna de verantwoordelijkheid voor het leerproces meer bij de leerlingen kan komen te liggen. Zo kunnen leerlingen (zelfgemaakte) observatieformulieren invullen of elkaar tips geven op basis van gemaakte videobeelden.

In nieuwe beweegsituaties kunnen leerlingen hetgeen ze hebben geleerd inzetten om nieuwe bewegingsproblemen op te lossen. Door leerlingen op principeniveau transfer te laten maken kan tijdswinst en verdieping worden gerealiseerd. Wanneer leerlingen gaan slingeren zijn zij in staat om de veiligheidsprincipes na te leven en zelfstandig een werpsituatie veilig op gang te houden, eventueel met aangepast materiaal. Tevens kunnen zij op basis van bewegingsprincipes verschillen en overeenkomsten in essentiële handelingen benoemen tussen het slagwerpen en het slingeren (zie afbeelding 6).

Zo moet de beweging versnellend worden uitgevoerd waarna er 'trots' wordt geëindigd. Ook bij slingeren moet er een lange bewegingsbaan worden gecreëerd: werpen van ver achter waarbij het werpmateriaal ver van het lichaam blijft. In praktijk zal continu moeten worden gependeld tussen beleven, leren en 'leren te leren'.

Tot slot

Ook in de nieuwe jeugdvisie van de Atletiekunie staat het zich ontwikkelende kind centraal. Op basis hiervan is het document 'leerlijnen' ontwikkeld, waarin een methodische opbouw wordt geschetst op basis van bewegingsprincipes. Tevens zijn de wedstrijden voor zowel jonge atleten als scholieren onlangs aangepast en hiermee afgestemd op de kindgerichte jeugdvisie.

Meer informatie hierover is te vinden op <http://www.jeugdathletiek.nl/>.

Graag dragen wij het stokje over om nog meer uit deze prachtige sport te halen, door te spelen met 'atletiek-echte' vormen vanuit een kindgerichte aanpak. Wanneer alle kinderen plezier en succesbeleving ervaren in de atletiek, zal je dit als docent zelf ook krijgen! ◀

Sierd Wijnalda en Steven Gerrits zijn als opleider verbonden aan het Instituut voor Sportstudies te Groningen en tevens betrokken bij diverse jeugdprojecten van de Atletiekunie.

Literatuur

- Brouwer, B., Aldershof, A., Bax, H., Berkel, M. van., Dokkum, G. van., Mulder, M., & Nienhuis, J. (2011). *Human movement and sports in 2028: een blik in de toekomst van lichamelijke opvoeding/bewegingsonderwijs en sport op school*. Enschede: SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling).
- Schipper-van Veldhoven, N., Palen, H. van der., Kerk, J. van der., & Schuijers, R. (2012). *Goud in elk kind: jeugdsport in een pedagogisch perspectief*. Deventer: daM uitgeverij.
- Faigenbaum, A., Myer, G. (2012). *Exercise deficit disorder in youth: Play now or pay later*. Current Sports Medicine Reports.
- Morris, T. & Summers, J. (2004). *Sport Psychology*. Milton: John Wiley & Sons.
- Knop, de P. (2004). *Sport, een achter geschoven kind in het overheidsbeleid?* Vlaams Tijdschrift voor Sportbeheer, 182 (9-10), 31-38.

Jorieke Steenaert onderwijskundig medewerker @helpdesk, Remon Bahnerth adviseur rondom de school, Astrid van der Linden scholing KVLO, Pascale Kwee assistente team onderwijs en Miriam Appelman adviseur binnen de school.

Even voorstellen:

H

Het team onderwijs stelt zich graag even voor: Dit team zet zich in voor jou op de volgende gebieden: Professionalisering en ontwikkeling,

- Arbo en huisvesting
- Beantwoording van onderwijskundige vragen: b.v. veiligheid, methodieken, (examen)programma's, Arbo, bevoegdheden en uren LO

• Netwerk-, informatie- en themabijeenkomsten

• Advisering en ondersteuning op onderwijsinhoudelijk gebied en voor de afdelingen van de KVLO.

Wil jij je als professional of als vaksectie ook graag een keer voorstellen op onze pagina?

Mail dan naar onderwijs@kvlo.nl

Vervolgens zal deze column gewijd worden aan jullie, de professionals. Wil je hier een bijdrage aan leveren of heb je suggesties voor inhoud of onderwerpen meldt dit aan via onderwijs@kvlo.nl

Gezamenlijke aanpak bewegingsonderwijs

M

Meer en beter bewegingsonderwijs is nodig om alle kinderen in een pedagogisch verantwoorde context veelzijdig voor te bereiden op en motorisch vaardig te maken voor deelname aan de sport- en bewegingscultuur. Daarmee leg je de basis voor een actieve en gezonde leefstijl. Voldoende en goed

bewegingsonderwijs levert een belangrijke bijdrage aan een gezonde cognitieve ontwikkeling, sociaal-emotionele vaardigheden en betere leerprestaties. Kinderen vinden bewegingsonderwijs zelf het leukste vak op school en ook heel belangrijk: het geeft hen veel (gezamenlijk) plezier en is goed voor het zelfvertrouwen en de eigenwaarde. Daarnaast geven scholen aan graag meer vakleerkrachten bewegingsonderwijs in te willen zetten om de kwaliteit van bewegingsonderwijs te verhogen. Bewegingsonderwijs moet hoger op de agenda van het ministerie van OCV komen om zo te zorgen voor de borging van goed en voldoende bewegingsonderwijs in PO en VO.

Daarnaast zijn jullie als vakdocenten een belangrijke sleutel in het hierboven beschreven proces. Visie op bewegingsonderwijs werkt als een kompas voor je verdere vakontwikkeling en -inbedding. Visie op bewegen zorgt uiteindelijk voor samenwerking, verbinding, leerplanontwikkeling en toekomstverkenningen waarbij je als vakleerkracht meer en meer actief bent als spin in het web van het bewegen in en om de school. Het helpt ook bij het blijvend in kunnen spelen op de veranderingen binnen de beweegcultuur. Sport, bewegen en gezondheid staan in de kijker en zoeken allerlei manieren om zich te verbinden met het onderwijs. Welke ontwikkelingen kun je meenemen bij het uitwerken van je visie of gezamenlijke aanpak op bewegen?

- Toenadering sport en lichamelijke opvoeding.
- Meer schoolsport/schoolsportverenigingen.
- Lichamelijke opvoeding die de school uitgaat (SOK programma's/trendsporten).
- Sportklassen voor getalenteerde sporters/enthousiaste sporters.
- Lichamelijke opvoeding als examenvak.

Meer hierover en voor verdere inspiratie kun je lezen in het document 'Human movement and sports in 2028'. Want dit gaat over visie en het proces van visieontwikkeling. Geef aandacht en tijd aan het ontwikkelen van een (gezamenlijke) visie en aanpak van bewegingsonderwijs. Analyseer hoe het ervoor staat met het sport- en bewegingsonderwijs binnen en buiten de school. Want zowel voor binnen als buiten de school zijn veel samenwerkingspartners te vinden.

Hoe leuk is gym?

Wij vroegen het een aantal leerlingen

Bram (11 jaar): "Ik vind gymmen heel leuk!

Wij hebben nu een nieuwe juf en die doet altijd toffe dingen. Wij gaan aan de ringen zwaaien, met de trampoline springen en wij doen veel sporten. Ik vind voetbal dan het leukst, want daar zit ik zelf op en dat kan ik goed. De juf zit op handbal, dat doen we ook wel eens.

Wij hebben maar een keer in de week en de gymzaal is ver weg, dat vind ik erg jammer. Ik wou, dat de gymzaal op school was en dat we twee keer gym hadden, dat is veel leuker.

Helpdeskthema van de maand: veiligheid

Ons vak is niet zonder risico en het is goed om dit thema de aandacht te geven binnen de school, je vakwerkplan, de lessen en bij de kinderen. Ongelukken zijn nooit helemaal te voorkomen, maar de grootste risicofactoren kunnen worden aangepakt. Deze kunnen liggen op het vlak van inhoud/aanbod (sluit de les aan bij het niveau van de leerlingen), materiaal (is het veilig/gekeurd), accommodatie (geen gladde vloer, uitstekende obstakels uit de muur etc.). Is het voor iedereen duidelijk wat te doen als er wel een ongeval plaatsvindt? En hoe het verder gaat met de verslaglegging? Kortom een thema waarover je als docent nagedacht dient te hebben. Wil je meer informatie over veiligheid en verantwoordelijkheden?

Kijk op onze website (o.a. brochure veilig bewegingsonderwijs) of vraag het bij team onderwijs na!

FvOv-bijeenkomsten

Zo zit dat met je pensioen!

De FvOv de overkoepelende vakorganisatie waar de KVLO deel van uitmaakt organiseert in september en oktober bijeenkomsten om jullie te informeren over de mogelijkheden die je hebt om eerder (of later) met pensioen te gaan. Hier de uitnodiging met wat uitleg.

- Je pensioen zoveel mogelijk afstemmen naar eigen wensen. Dat is het ABP keuzepensioen. Zo kun je zelf bepalen hoe en op welk tijdstip je met werken wilt stoppen.
 - Eerder of later met pensioen, wat zijn de gevolgen?
 - Kan ik ook met deeltijdpensioen?
 - Kan ik mijn pensioen ook in hoogte laten variëren?
 - Kan ik het nabestaandenpensioen ook uitruilen voor meer eigen pensioen of juist andersom?
 - Kan ik mijn pensioen ook zelf aanvullen?
- Leven deze vragen ook bij jou?

Pensioen is belangrijk

Wij vinden het belangrijk dat je weet welke keuzes je kunt maken met ABP KeuzePensioen. Daarom hebben wij als FvOv, in overleg met ABP, een reeks voorlichtingsbijeenkomsten afgesproken. In deze bijeenkomsten zal aan de orde komen welke mogelijkheden KeuzePensioen biedt. Kom voor informatie over het ABP-pensioen naar onze vijf FvOv-bijeenkomsten!

Waar en wanneer?

- **Donderdag 18 september 2014 in Bureau Vereniging van Leraren in Levende Talen**
Zwarte Woud 2, 3524 SJ Utrecht

- **Donderdag 18 september 2014 in Kwadrant Scholengroep: deelschool Hanze College**
Bouwlingstraat 74, 4902 AK Oosterhout
- **Maandag 22 september 2014 in Wim Gertenbach College**
Zandvoortselaan 19a, 2042 XD Zandvoort
- **Donderdag 25 september 2014 in Strabrecht College**
Grote Bos 2, 5666 AZ Geldrop
- **Maandag 6 oktober 2014 in Singelland Het Drachtster Lyceum**
Torenstraat 28, 9201 JW Drachten

De bijeenkomsten vinden van 18.00 tot 19.30 uur plaats met inloop vanaf 17.30 uur. Voor een eenvoudige maaltijd wordt gezorgd.

Hoe aanmelden voor deze bijeenkomsten?

Uitsluitend via ABP aanmeldservice!

De ABP/FvOv-bijeenkomsten zijn gratis en alleen toegankelijk voor leden.

Vermeld daarom het nummer van je onderwijsvakorganisatie in het vakje van jouw achternaam als volgt:

cijfer spatie achternaam.

Het nummer van de KVLO is 1. ◀

De LO-app

Na een twee jaar durende zoektocht naar informatie over apps en de juiste toepassingen ervan in de gymzaal is er nu in samenwerking met Bosan een gratis app ontwikkeld waarmee elke docent direct zou moeten kunnen beginnen in de zaal. Het is een verzameling geworden van spellessen, voorbeeld filmpjes, leskaarten, shuttle run testen en bovenal een opsomming en samenvatting van alle bruikbare apps binnen de lessen LO.

Door: Koen Kockman en Wietse Siemerink

Het is inmiddels al lang geen hogere wiskunde meer om op te merken dat de digitale ontwikkeling om ons heen in een razend tempo verloopt. Je ontkomt er niet meer aan. Inmiddels merken we ook dat ons vak, waarin vooral bewegen centraal moet staan, mee zal moeten in de digitalisering van de maatschappij. Uit een enquête gehouden onder 100 vakcollega's op de KVLO Twentedagen in april blijkt dat 92% van de ondervraagden ervan overtuigd is dat iPad gebruik de toekomst heeft in de lessen LO. Gelukkig zijn we tegenwoordig goed in staat om deze nieuwe ontwikkelingen in te bedden in onze lessen, een enkeling daargelaten.

Digitalisering in de gymles

In de *Lichamelijke Opvoeding* van 25 januari 2013 werd reeds uitgebreid over de mogelijkheden die een iPad biedt in de gymzaal. Enkele apps werden besproken en diverse tips werden gegeven. Nu inmiddels anderhalf jaar verder komen we tot de conclusie dat de trein nog steeds onverminderd doordendert langs diverse stations, maar dat het aantal mensen dat opstapt nog gering blijft. Bij het symposium 'van tikken naar taggen' eerder dit jaar in Zwolle bleek eens te meer dat er een groep pioniers is die al zoekende een basis probeert te leggen voor de onwetende practicant. De aandachtige deelnemers aan dit symposium klonken veelal enthousiast over dit onderwerp. De hoeveelheid informatie was groot. Het vergt best enige kennis en vaardigheid om te kunnen filteren en ermee te beginnen. Juist om die mensen op weg te helpen is er sinds kort, mede dankzij een prima samenwerking met Bosan, een Gratis app in de appstore die als ideale starterkit gezien kan worden voor de beginnende docent met een iPad in de zaal.

Contact:

koen.kockmann@twentscarmelcollege.nl

De iPad prestatiebevorderend

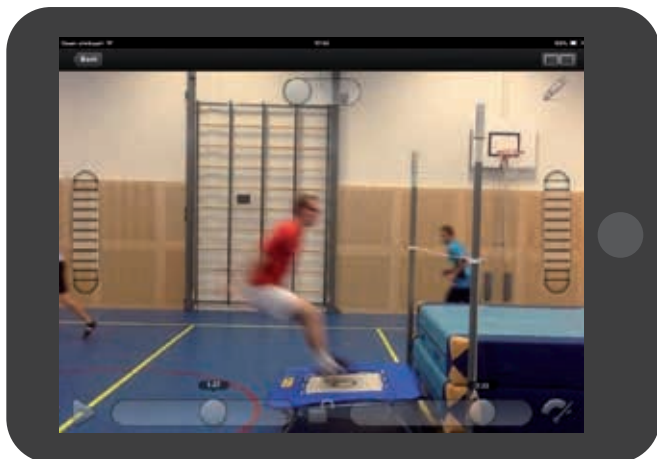
De iPad in de lessen LO zorgt op verschillende manieren voor verbetering van je lessen. In 1925 stelde de Canadees Albert Bandura reeds dat: 'leerwinst wordt geboekt als een sportprestatie bekeken en geanalyseerd wordt en de kijker akkoord gaat met de gemaakte opmerkingen'. Dat is precies wat je met videoanalyse doet. De iPad kan dus prestatiebevorderend kan zijn, mits op de juiste wijze gebruikt. Videoanalyse wordt in elke tak van (top)sport inmiddels gebruikt om bewegingen aan te leren of te verbeteren.

Binnen de videoanalyse onderscheiden we drie vormen (bron. Feed-forward: <http://arnecasteleyn.wordpress.com/>). We hebben de klassieke analyse, waarbij beelden zorgvuldig worden bestudeerd door de docent/trainer, er worden aanwijzingen toegevoegd aan het beeld middels lijntjes en teksten en vervolgens kan een training later de atleet proberen zijn prestatie te verbeteren.

We kennen de Delayed video feedback methode, waarbij een actie wordt gefilmd en door een vertraging in een programma enkele seconden later op het scherm verschijnt, waardoor de atleet direct kan zien wat er beter kan of goed ging en dit direct kan toepassen.

Als derde onderscheiden we de tactische video analyse waarbij spel-situaties worden gefilmd en geanalyseerd waardoor tactische tips en aanwijzingen kunnen worden gegeven tijdens (team)sporten.

Door middel van de diverse apps die inmiddels voor iPad en tablet op de markt zijn, zijn deze analysemogelijkheden nu direct toepasbaar in de lessen LO zonder dat daar enorme moeite voor moet worden

gedaan door een videocameraopstelling en andere toepassingen. Daarnaast kan je door deze ontwikkeling de kosten voor het gebruik van videoanalyse nog verder omlaag brengen. In de LO-app staat handig omschreven welke apps allemaal toepasbaar zijn voor welke methode. Wat wil je bereiken en welke apps zijn daar beschikbaar voor? Het wordt allemaal uitgelegd en omschreven in de LO-app.

De iPad lesondersteunend

Naast prestatiebevorderend kan de iPad ook prima dienen als *lesondersteunend* middel. Een groot scorebord, een timer die precies aangeeft hoe lang het wedstrijdje nog duurt, of hoe lang een loper nog moet hardlopen. De mogelijkheden zijn legio. Hierdoor zal er structuur in de les zijn en heb je zelf de handen vrij om de leerling individuele leerhulp te geven. Dit is misschien wel de belangrijkste reden waarom het Twents Carmel College in Oldenzaal gekozen heeft voor deze ontwikkeling. Je bent als LO-docent vrij van organisatorische taken en volledig bezig met groepsdynamica; je kan leerhulp geven en individuele coaching.

LVS en vakwerkplan met de iPad

Ook voor het LVS is de iPad uitermate geschikt. Nooit meer de map in de zaal, geen pen bij de hand, of een blaadje kwijt. Eenvoudige documentatie. Van alle informatie over leerlingen, simpel opgeslagen en alle leerjaren bij elkaar in één document. Naast het LVS hoort eveneens het digitaliseren van het vakwerkplan tot de mogelijkheden. O.a. het Maaswaal College in Wijchen is in dit proces gestapt. Ondanks dat het een tijdrovend proces is, zijn de kritieken zeer lovend richting de makers. Het vakwerkplan zal inzichtelijk worden voor leerlingen en voor de komende tientallen jaren helder vastgelegd worden. De leerling kan op de tablet zien wat er verwacht wordt, welk cijfer eraan hangt en wat er geoefend moet worden voor het beoogde cijfer. Aanpassingen kunnen eenvoudig verwerkt worden als het document klaar is.

Lesplezier met de iPad

Ook voor *lesplezier* kan de iPad een hulpmiddel zijn. Dit hebben leerlingen op basisschool de Bongerd en op VO-school Twents Carmel College inmiddels aan den lijve ondervonden. Met apps als zumba dance, ballstrike, bitbreaker en pop flux kunnen leerlingen bewegen waarbij de iPad registreert hoe goed er bewogen wordt. Vragen als hoeveel calorieën verbrand je, hoeveel bewegingen heb je goed nagedaan en op welk niveau bevind jij je met de diverse spelen, worden door de apps beantwoord. Deze apps helpen omdat ze aansluiten bij de beleavingswereld van de leerlingen. Zo kan er ook een nieuwe generatie docenten ontstaan die met dit soort apps willen werken. De app is echter nooit een vervanger van de docent.

De LO-app

Voor al deze vormen van iPadgebruik zijn er talloze apps. In de LO-app staat helder omschreven welke apps bruikbaar zijn, hoe ze eruit zien en door erop te drukken word je direct doorgestuurd naar de desbetreffende app in de AppStore.

Naast app-informatie geeft de LO-app ook een koppeling naar leskaarten, Shuttle run testen, lesideeën. Zo zijn er rond de 50 digitale lesvoorbereidingen van diverse lessen. Lessen die je wellicht allang kent, maar ook nieuwe lessen en leuke spelletjes.

Eveneens is in de app een twaalfal onderdelen opgenomen met verschillende niveau-aanduidingen. Wanneer is een salto op niveau 1, wanneer op 2 en wanneer op niveau 3. Tekstueel ondersteund een zeer nuttige tool om inzichtelijk te krijgen op welk niveau een leerling zich begeeft.

Al met al is geprobeerd om met de app voor elke startende LO-docent, maar ook voor de meer ervaren docent een verzameling te maken van allerlei les-ondersteunende middelen. Uiteraard zijn de makers zich er terdege van bewust dat het onderwijs aan veel verandering onderhevig is. Er bestaat dan ook het besef dat de app niet perfect is. Wanneer er op- of aanmerkingen zijn of toevoegingen voor bijvoorbeeld de lessen of leskaarten, dan heb je in de app de mogelijkheid dit kenbaar te maken. Bij de halfjaarlijkse update zal dan de app weer zo volledig mogelijk gemaakt worden. Lesideeën en shuttle-runtesten kunnen op elk moment worden toegevoegd en worden aangepast.

Mochten jullie meer informatie willen over het optimaal gebruik van iPad in de lessen LO, over digitale toepassingen in de gymzaal (beamer, Apple tv kar, geluidsinstallaties) of een workshop willen omtrent de iPad in de les LO, mail dan naar deloapp.info@gmail.com. ◀

Wietse Siemerink is docent LO op basisschool de Bongerd in Oldenzaal en Koen Kockmann is docent LO op het Twents Carmel College in Oldenzaal.

App om te reanimeren

Via een impulsproject realiseerde Peter Iserbyt de ontwikkeling van een 'reanimatie app'. Deze is gratis te downloaden in de iStore (voor iPad). De app is gemaakt in samenwerking met prof. Nathalie Charlier (gezondheidswetenschappen), prof. Jan Elen (pedagogie en psychologie), en prof. Marc Sabbe (hoofd interventiegeneeskunde UZ Leuven). De app heet: Startnhart (Start een hart dus). Je kan ermee leren reanimeren met én zonder gebruik van een AED.

Door: Peter Iserbyt

Het gebruik ervan werd reeds goed onthaald bij de eigen studenten in de opleiding, een studie bij 600 leerlingen in het secundair onderwijs en bij de nascholing voor leraren LO. De inhoud is gebaseerd op de Europese richtlijnen van 2010, de vormgeving op basis van cognitief onderzoek.

De visie die achter de ontwikkeling van deze app schuilt is drieledig: Een instrument aanbieden waarmee niet-experten in BLS (leraren) aan de slag kunnen en een even hoog leereffect kunnen realiseren als experts in BLS in een andere werkvorm (zie onder andere Iserbyt, P., Mols, L., Charlier, N., De Meester, S. (2013). 'Reciprocal learning with task cards for teaching Basic Life Support (BLS): investigating effectiveness and the effect of instructor expertise on learning outcomes. A randomized controlled trial'. *Journal of Emergency Medicine*, 46 (1), 85-94).

Een leerinstrument aanleveren waarvan het design gebaseerd is op cognitief onderzoek (nl. hoe mensen leren van multimedia) (zie o.a. Iserbyt, P., Byra, M. (2013). The design of instructional tools affects secondary school students' learning of Cardiopulmonary Resuscitation (CPR) in *Reciprocal peer learning. A randomised controlled trial. Resuscitation*, 84 (11), 1591-1595.)

Het gebruik van deze app wordt ingebed in een partnerleermethode (werkvorm) die experimenteel haar effectiviteit aantoonde. Bovendien past deze perfect binnen een les van 50 minuten (faciliteert implementatie in het onderwijs).

De app zelf omvat een 'leertraject' en een 'evaluatietraject'. Hij is ontwikkeld om te gebruiken in een partnerleersituatie: een persoon volgt de instructies op de tablet (helper) terwijl de andere persoon uitvoert op de pop. Er wordt tweemaal van functie gewisseld (iedere 5 minuten). Na

20 minuten voert men een partnerevaluatie uit (2 x 5 minuten per persoon): één partner voert de reanimatie uit op de pop terwijl de andere partner evalueert. Binnen dit protocol past de reanimatieles net binnen een lesuur van 50 minuten (zoals op school).

Deze app kan eveneens dienen ter herhaling van de reanimatievaardigheden bij redders en andere professionelen. Ze zijn namelijk op dezelfde richtlijnen gebaseerd.

Ik ben uiteraard steeds bereid om toelichting te geven omtrent inhoud en implementatie.

<http://appshopper.com/education/startnhart>

- ✓ materiaalhuurservice
- ✓ persoonlijke ondersteuning
- ✓ vrijplaatsen voor begeleiders
- ✓ Lid SGR
- ✓ scherpe prijs/directe inkoop
- ✓ vrijblijvende optie
- ✓ keurmerk touringcars
- ✓ wintersportspecialist

GREVINK
reizen
wintersportreizen voor groepen!

Mecklenburglaan 12
3843 BP Harderwijk
Lid Stichting Garantiefonds reisgelden

Vraag uw offerte aan:
www.grevink.nl
bel 0341-460180
info@grevink.nl

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zaalscheidingen
Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

TRENOMAT
DE GRAAF EN VAN STIJN BV

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

→ SPORTKLIMMEN

SPELEN MET EVENWICHT

Sportklimmen wordt beoefend op kunstmatige klimwanden, rotsen, ijswanden en gemengd terrein. Dit boek is gericht op het klimmen op kunstmatige klimwanden. In Nederland wordt geklommen in commerciële klimcentra, maar ook in het bewegingsonderwijs. Een groot aantal scholen heeft inmiddels de beschikking over een klimwand.

In *Sportklimmen, spelen met evenwicht* wordt een brug geslagen tussen de klimsport en het bewegingsonderwijs. Het biedt sportkliminstructeurs (in opleiding) alsmede docenten en studenten lichamelijke opvoeding een visie en een groot aantal praktijksituaties om sportklimmen bij kinderen te introduceren. Er wordt dus een brede toegankelijkheid nagestreefd.

Sportklimmen is een sport waarbij veiligheid van groot belang is. In *Sportklimmen, spelen met evenwicht* komen daarom klimwand en -materiaal aan de orde, maar is ook veel plek ingeruimd voor veilig klimles geven. In deze derde herziene uitgave zijn de meest actuele veiligheidsvoorschriften opgenomen. Tevens wordt uitgebreid ingegaan op het leren klimmen en het verbeteren van techniek en tactiek. Steeds is hierbij het uitgangspunt dat sportklimmen een avontuurlijke en uitdagende jeugdsport kan zijn, mits er ook veel aandacht wordt geschonken aan klimgespeelvormen.

€16,90 incl. btw

ISBN: 978-90-72335-00-5

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ In samenwerking met Arko Sports Media

→ DE SAMENLEVING OVER DE KWALITEIT

VAN BEWEGEN & SPORT OP SCHOOL

Hilde Bax schetst in haar proefschrift *De samenleving over de kwaliteit van bewegen & sport op school* een beeld van de visie van de landelijke overheid, maatschappelijke organisaties en inwoners van Nederland over de denkbeelden en wensen met betrekking tot bewegen & sport (b&s) op school. Bax verzamelde hierover vele opinies via documentenanalyse en vragenlijsten. Onderzochte thema's hebben onder meer betrekking op de doelstellingen van b&s, het onderwijsaanbod en de deskundigheid van de leraar.

De vakwereld

De gangbare visie op b&s binnen de vakwereld zelf is dat b&s een leergebied is net als andere schoolvakken. De nadruk ligt op het verwerven van een meervoudige deelnamebekwaamheid door leerlingen in sport- en bewegingssituaties. Wat kan de vakwereld doen met de denkbeelden en

verwachtingen van de samenleving, zonder voorbij te gaan aan de eigenheid van het leergebied? Bax meent dat een hedendaagse doel-middelrationaliteit een uitweg kan bieden. Hiervoor is geen trendbreuk nodig. Wel zal er expliciet gezocht moeten worden naar mogelijkheden om vakoverstijgende doelen en algemene maatschappelijke waarden te integreren in de lessen b&s.

Spiegel van de samenleving

Het proefschrift is een spiegel van de samenleving voor de vakwereld. Vertegenwoordigers zoals leraren, opleiders, vakdidactici en beleidsmedewerkers worden uitgenodigd mogelijkheden te zoeken die recht doen aan hun gedachtegoed en de heersende verwachtingen ten aanzien van b&s in de samenleving. De studie daagt studenten van lerarenopleidingen aan de ALO's en Sporthogescholen uit hun visie op de taakstellingen voor het leergebied te bepalen.

€14,90 incl. btw

ISBN: 978-90-72335-52-4

Bestellen via www.janluitingfonds.nl

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ In samenwerking met Arko Sports Media

Talenterkenning en –ontwikkeling in de Nederlandse topsport

Nederland ambieert een structurele plek bij de beste tien topsportlanden van de wereld. Om deze ambitie te realiseren, is een effectieve en efficiënte manier van talenterkenning en –ontwikkeling nodig en moeten we continu blijven zoeken naar verbetering. Maar wat is talent eigenlijk? Wat is het niet? Hoe krijgen we dit helder in kaart? Dat zijn de vraagstukken waar NOC*NSF en sportbonden al een aantal jaar intensief mee bezig zijn en waar we docenten LO op 18 september ook graag verder over informeren. Hierbij alvast een inkijkje.

Door: Kayan Bool

Talenterkenning en –ontwikkeling zijn begrippen die bijna niet meer weg te denken zijn uit de huidige samenleving. Overall waar je komt hoor, zie of lees je wel iets over dit thema, want ‘iedereen heeft talent...’.

Deze ontwikkeling draagt er helaas aan bij dat het begrip talent, bekeken vanuit topsport, zijn waarde aan het verliezen is. Misschien nog kwalijker, is dat het bestempelen van mensen als talent ook allerlei negatieve consequenties kan hebben voor hun gedrag (o.a. het ontwij-

ken van uitdagingen, snel opgeven en inzet als nutteloos zien). Hoog tijd dus om het begrip weer eens goed aan te kaarten en uit te diepen.

NOC*NSF hanteert een model voor talenterkenning en –ontwikkeling, genaamd ‘De weg naar het Podium’, waarin een aantal opeenvolgende fasen worden weergegeven die hopelijk helderheid kunnen verschaffen in deze discussie. Hierbij dient aangetekend te worden dat dit model niets meer of minder is dan een uitgangspunt en een gezamenlijk woordenboek, dat uiteindelijk vertaald moet worden naar een

sporttak-specifieke situatie. Want we moeten onderkennen dat er geen algemene standaardantwoorden zijn die gelden voor alle sporten.

Fysiek alfabet

Om te beginnen vindt in Nederland de kennismaking met sporten veelal plaats op school, binnen het gezin of bij de sportvereniging. Essentieel hierbij is dat kinderen het plezier van sport inzien. Hiernaast is het belangrijk dat kinderen leren bewegen, dat hen het fysieke alfabet (=basisvormen van bewegen) wordt aangeboden en dat zij kennismaken met meerdere sporten en wedstrijdport. Dit palet aan werkzaamheden, die veelal moeten plaatsvinden rond de basisschool-leeftijd, moet er uiteindelijk aan bijdragen dat kinderen, ouders en begeleiders aanleg en mogelijke sportvoorkeur spelenderwijs kunnen verkennen en ontdekken. Op deze manier wordt niet alleen een stevige basis gelegd die van grote meerwaarde is voor een levenslange sportloopbaan (o.a. Mäkinen et al. 2010 en Tammelin, 2005), maar ook voor topsport. Hierdoor is NOC*NSF ook van mening dat kinderen dagelijks een uur op en rond school moeten kunnen bewegen en sporten en dat alle kinderen minimaal twee uur per week gymles moeten krijgen van een bevoegde (vak)leerkracht. Daarmee wordt aangesloten bij de visie van de KVLO.

De fase waarin vervolgens begrippen als talentherkenning en -ontwikkeling voor het eerst worden gebruikt en sporters kunnen worden aangemerkt als talent, vindt pas hierna plaats.

Talentidentificatie en -bevestiging

Talentherkenning is zelden of nooit een momentopname, maar eerder een proces. NOC*NSF spreekt dan ook bij voorkeur van talentidentificatie en talentbevestiging, omdat we - na de eerste inschatting - een fase voorzien waarin de mate van talent nader kan worden ingeschat en bevestigd. Deze bevestigingsfase vindt plaats in een meer specifieke context - een daarvoor ingericht en gestructureerd sportprogramma - waarin de respons van het talent op basis van een zo breed mogelijk scala van kenmerken, indicatoren en waarnemingen wordt geregistreerd en geanalyseerd. Uitgangspunt dat NOC*NSF hierbij hanteert, is dat deze fase ongeveer acht jaar voordat je zou kunnen presteren bij de senioren start en dat er niet gezocht moet worden naar bovengemiddelde, maar naar extreme waarden op onderscheidende kenmerken.

Hierop aansluitend start de fase van talentontwikkeling, waarbij de nadruk logischerwijs op ontwikkeling ligt en de talenten een trainings- en wedstrijdprogramma aangeboden moeten krijgen, dat kwantitatief en kwalitatief mondiaal concurrerend is.

Talent en High Potential

Een definitie van het begrip talent is hiermee helaas nog steeds niet gegeven. Die is ook niet eenvoudig te leveren. De meeste definities bevatten componenten als 'veel aanleg', 'begaafdheid' of 'potentie om de top te halen'.

Deze definities hebben, vanwege de grote mate van subjectiviteit, echter weinig tot geen meerwaarde voor de praktijk. Binnen alle werkvelden is het daarom belangrijk om helder te krijgen wie en om welke redenen wordt aangemerkt als talent. Dit schept duidelijkheid voor kinderen, ouders en begeleiders.

Om hier binnen de sport helderheid in te krijgen, werken NOC*NSF en sportbonden met een zogenaamd talentprofiel. In dit profiel staan

per sport de globale criteria om gerekend te kunnen worden tot een talent. Deze profielen worden de laatste en komende jaren onder de loep genomen om ze nog specifieker te maken, opdat excellent van bovengemiddeld kan worden onderscheiden. Dit gebeurt door het opstellen van normwaardes van podiumsporters per sport (deels gebaseerd op wetenschappelijke literatuur en deels op praktijkgegevens) per parameter (o.a. fysiek, technisch, tactisch en cognitief) per jaar naar het podium. Dit levert acht 'foto's in hoge resolutie' op van een toptalent op weg naar het internationale senioren podium. Deze 'foto's' kunnen trainers en coaches gebruiken ter ondersteuning bij het identificatieproces, het vormgeven van het bevestigingsprogramma en het monitoren van de ontwikkeling van de talenten. Omdat we hierbij vooral de potentie op toekomstig topsportsucces proberen te identificeren, noemen we de groep toptalenten ook wel High Potentials.

Vroeg- en laat-specialisatie sporten

Het gehele proces van talentherkenning en -ontwikkeling verschilt per sport. Wel valt hier grofweg onderscheid te maken tussen de zogenaamde vroeg- en laat specialisatiesporten.

Vroeg specialisatiesporten zijn sporten waarbij zeer complexe vaardigheden aangeleerd moeten worden voor de biologische rijpsleeftijd, omdat ze hierna niet meer optimaal aangeleerd kunnen worden. Denk hierbij aan sporten als turnen, kunstrijden op de schaats en schoon springen. Als kinderen dus niet al op jonge leeftijd veel trainingsuren (voor turnen bijvoorbeeld al meer dan 15 uur per week voor kinderen van 10-12 jaar!) maken voor deze sporten, dan is de kans erg klein dat ze nog de mondiale top kunnen halen.

Laat-specialisatiesporten kenmerken zich daarentegen weer door een beperkt aantal onderscheidende, vooral fysieke kenmerken die zich pas echt goed uiten na de groeispurt. In deze sporten kan men hierdoor ook nog op latere leeftijd beginnen, waarbij het dan nog steeds realistisch is om de mondiale top te halen. Denk hierbij aan sporten als roeien en wielrennen.

Alle overige sporten vallen tussen deze twee extremen in. Daarbij moet specifiek gekeken worden vanaf welke leeftijd het noodzakelijk is om te specialiseren. Steeds meer onderzoek (o.a. Baker, 2003 en Vaeyens et al., 2009) en praktijkkennis wijst ook uit dat bij deze sporten specialisatie voor twaalf jaar niet noodzakelijk is, maar deelname wel!

Talent centraal!

Zoals je je inmiddels kunt voorstellen, is de identificatie en ontwikkeling van talent naar topsporter een complex proces. Centraal in dit gehele proces is het gegeven dat het talent van de sporter is. Oftewel: de sporter beslist te allen tijde zelf wat hij of zij met zijn of haar talent wil doen. Dit klinkt heel logisch, maar blijkt in de praktijk niet altijd centraal te staan. Het komt helaas nog te vaak voor dat coaches en/of verenigingen sporters om diverse redenen willen 'vasthouden' en hiermee het belang van de coach/vereniging boven het belang van het talent plaatsen. Resultaat: de doorstroom van talenten wordt gehinderd.

Hiermee hebben we ook direct een van de volgende grote uitdagingen benoemd voor de sport: hoe organiseren we dat sporters met betrekking tot hun sportieve ambities zelf de 'juiste' beslissingen kunnen nemen?

Met name voor de laat-specialisatie en enkele midden-specialisatiesporten liggen op dit gebied grote kansen. De potentiële topsporters van deze sporten kunnen zich namelijk ook buiten de betreffende sport

bevinden. Daarom is het belangrijk dat sporters van verschillende leeftijden zich realiseren dat er meerdere routes zijn als het gaat om het realiseren van hun topsportambities.

Om dit te kunnen bereiken dienen kinderen en ouders bewust te worden gemaakt van deze mogelijkheden; kiezen om er iets mee te doen is uiteraard weer aan het kind zelf.

Docenten LO kunnen in dit proces een zeer belangrijke rol spelen, daar zij als geen ander in staat zijn om met hun kennis en expertise de sportpotentie van hun leerlingen goed vast te stellen (Bailey et al 2006, 2008 en Platvoet e.a. 2010, 2012 in Lichamelijke Opvoeding).

Hiernaast dienen de docenten LO, in tegenstelling tot sommige verenigingen en trainer/coaches, ook geen ander belang dan het ondersteunen van de leerlingen bij het vervullen van hun sportieve ambities. Daardoor krijgen de leerlingen van hen de 'juiste' informatie op basis waarvan zij hun beslissingen kunnen baseren.

Platform 18 september

NOC*NSF wil graag samen met docenten LO uit het voortgezet onderwijs de kennis over het voorgaande thema verder ontwikkelen. Tegelijkertijd zal NOC*NSF een inkijk geven in de verschillende wegen die kunnen leiden naar het podium. Want het feit dat een zeer gemotiveerde jongen van 13 niet mee kan in de top van het tennis, betekent

nog niet direct dat hij zijn ambitie om de beste van de wereld te worden, moet laten varen...

Je bent van harte welkom op het Nationaal Sportcentrum Papendal, op donderdag 18 september van 17-21 uur. Wil je erbij zijn? Laat op www.nocnsf.nl/talentontwikkeling je mailadres achter en we houden je op de hoogte!

Kayan Bool is Projectleider Topsport bij NOC*NSF

Referenties

- Baker, J. (2003), 'Early Specialization in Youth Sport: a requirement for adult expertise?', *High Ability Studies*, 14(1), pp 85-94.
- Mäkinen, T.E., Borodulin, K., Tammelin, T.H., Rahkonen, O., Laatikainen, T. & Prättälä, R (2010), 'The effects of adolescence sports and exercise on adulthood leisure-time physical activity in educational groups', *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 7(27), pp 1-11.
- Tammelin, T. (2005), 'A review of longitudinal studies on youth predictors of adulthood physical activity', *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 17(1), pp 3-12.
- Vaeyens, R., Güllich, A., Warr, C.R. & Philippaerts, R. (2009) 'Talent identification and promotion programmes of Olympic athletes', *Journal of Sports Sciences*, 27(13), pp 1367-1380.

Contact:

kayan.bool@nocnsf.nl

Vooraankondiging

Op maandag 19 januari wordt in samenwerking met Fontys Sporthogeschool de studiedag voor het Voortgezet Onderwijs georganiseerd. Noteer deze datum alvast in je agenda.

KVLO Startersbijeenkomst

Wanneer: Maandag 29 september
Tijd: 17:00-20:00 uur (inclusief soep en broodjes)
Waar: KVLO kantoor in Zeist, Zinzendorflaan 9
Voor wie: Alle starters die als bewegingsprofessional de arbeidsmarkt op willen.

Thema's bijeenkomst

Wie ben je als leraar en/of sportprofessional?

Hoe ga je om met de veranderende rol van student naar docent, sportprofessional. De professionele identiteit staat hier centraal. Ook wisselen we ervaringen uit en bespreken we de spanningen die je binnen de ontwikkeling van je professionele identiteit kunt ervaren.

Begeleiding en ondersteuning

Welke begeleidingsactiviteiten kunnen er door de werkgever of de school worden genomen om je te begeleiden in het ontwikkelen van de professionele identiteit? Hierbij halen we ook weer voorbeelden uit de praktijk en spreek je met een startersbegeleider in het werkveld. Hierbij wordt rekening gehouden met ruimte voor vragen en eigen inbreng.

Juridisch

De belangrijkste verschillen tussen primair en voortgezet onderwijs en openbaar en bijzonder onderwijs. Wat is daarover terug te vinden in de cao's? Hoe zit het met de inschaling van een startende leraar? Hoe zit het met tijdelijke benoemingen en aanstellingen en de Wet werk en zekerheid? Ook gaan we in op de jaartaak, de lesuren, het taakbeleid en de rol van de P(G)MR hierin. Hierbij hebben we het ook over de positie van de startende leraar ten aanzien van de lestaak en werkdruk.

Gezamenlijk lopen we deze avond de thema's langs onder leiding van experts en docenten. Er is voldoende ruimte voor eigen inbreng, het stellen van vragen en het uitwisselen van ervaringen. Geef je nu op via scholing@kvlo.nl

Studiedag basisonderwijs

12 november 2014 Calo Zwolle

Het thema van deze dag wordt 'Kies kleur' Hoe profileer jij je als vakleerkracht?

Achtergrond

De huidige tijd vraagt om veranderde eisen van vakleerkrachten. De tijd dat de vakleerkracht alleen nog de les bewegingsonderwijs verzorgt, lijkt steeds meer achter ons te liggen. Vakleerkrachten en vakgroepen profileren zich steeds meer op verschillende gebieden. Net als in het hele basisonderwijs. De inhoud en eisen die gesteld worden aan vakleerkrachten verandert en daarvoor moeten vakleerkrachten een steeds groter kleurenpalet ontwikkelen. De kerntaak blijft onderwijs in bewegen voor de vakleerkracht, waarbij we meer en meer naar een tijd gaan waarin je moet laten zien wie je bent, wat je kan bieden en vooral wat jou onderscheidt van de rest. Profileren of excelleren kan als (vak)leerkracht op allerlei gebieden. Denk aan ontwikkelaar gezonde school, specialist in speciale leerlingenzorg, ontwikkelaar digitalisering binnen het vak, de

praktijkspecialist binnen een leerlijn, specialist in creëren veilig pedagogisch klassenklimaat etc. De studiedag is vernieuwend van opzet, waarin deelnemers zich een dag lang verdiepen in een profiel gericht op onderwerpen om zich verder te profileren. Tijdens deze studiedag gaat een vakleerkracht kleur kiezen en volgt de hele dag workshops die binnen een bepaald profiel (kleur) passen. Daarbinnen volgen zij een programma met afwisselende workshops. De workshops zijn praktijkgericht, waarbij veel ruimte is voor interactie met elkaar en de deelnemers ook eigen zaken kunnen inbrengen. In het volgende blad, die op 29 augustus verschijnt, staan de profielen die gekozen kunnen worden uitgewerkt. We streven ernaar om de inschrijving, die online plaatsvindt, nog voor de zomervakantie te starten. Houdt hiervoor de website en de digitale nieuwsbrief in de gaten.

Scholingen van afdelingen en opleidingsorganisaties

Op woensdag 5 november 2014, vanaf 14.00 uur, organiseert afdeling IJsselstreek hun jaarlijkse bijscholingsdag. Dit jaar is de locatie Landstede sportcentrum in Zwolle.

Op donderdag 13 november 2014 organiseert de afdeling Rijk van Nijmegen de studiedag 'Gooi eens een balletje op' in Sporthal Ark van Oost in Nijmegen.

Op de webkalender vind je meer informatie omtrent deze scholingen en uiteraard andere scholingen en evenementen van de diverse afdelingen en opleidingsorganisaties.

Het KVLO-register is **per 1-1-2013 gestopt** als zelfstandig register. De registratie van docenten LO en de validering van LO-specifieke scholing loopt vanaf januari 2013 via registerleraar.nl. Alle leraren in het PO, VO en mbo kunnen zich hier registreren.

Cursussen Levensreddend Handelen

Basiscursus 5 en 19 november 2014 in Zeist

Cursustijden van 13.00-20.00 uur

Herhalingscursus 29 oktober in Zeist

Cursustijden van 13.00 - 20.00 uur

Aanmelden of meer informatie over de cursus kun je vinden op de homepage van de KVLO, onder het kopje 'uitgelicht' of via de scholingskalender. www.kvlo.nl

Met de qr-scan van onderstaande code kun je rechtstreeks naar kvloscholing.nl. Qr-apps zijn gratis te downloaden op je mobiel in de verschillende app-stores.

Uitgebreide informatie over alle scholingen/ evenementen? Zie de kalender op de homepage van www.kvlo.nl

Inschrijving via kvloscholing.nl of een verwijzing daarvoor via kvloweb.nl

Contact:

astrid.vanderlinden@kvlo.nl

STUDIEDAG VERTROUWENS- PERSOON IN DE ROL VAN ANTI-PESTCOÖRDINATOR

PPSI organiseert op 2 oktober 2014 een studiedag voor geschoolde vertrouwenspersonen in het primair en voortgezet onderwijs, zodat zij goed voorbereid zijn op de nieuwe wet 'Sociale veiligheid op school'. Deze wet, die naar verwachting in het schooljaar 2015-2016 van kracht wordt, verplicht scholen te beschikken over een vertrouwenspersoon bij wie ook de taken van een anti-pestcoördinator kunnen worden ondergebracht.

Naast informatie en inzicht hoe de vertrouwensfunctie op de juiste wijze te combineren is met de nieuwe taken, maken deelnemers van deze studiedag ook kennis met een aantal anti-pestprogramma's. Bij de inwerkingtreding van de wet moeten scholen namelijk een keuze maken uit een aantal evidence based en theoretisch onderbouwde antipestmethodes.

De studiedag is bedoeld voor geschoolde interne vertrouwenspersonen en hun directieleden uit het primair en voortgezet onderwijs.

Nieuwsbrief werken in de sport
De website werken in de sport geeft sinds juli dit jaar een eigen nieuwsbrief uit. Op de site kun je je daarvoor aanmelden. Hij is interessant voor mensen die die een baan zoeken als combinatiefunctionaris of buurtsportcoach. Ook blijf je op de hoogte van seminars, congressen enz.. Je kunt je aanmelden via de site werkenindesport.nl

LANDELIJKE BEZWAARADVIESCOMMISSIE TOELAATBAARHEIDSVERKLARING SBO/(V)SO INGESTELD

Alle commissies passend onderwijs zijn nu onder één dak bij de Stichting Onderwijsgeschillen. Deze heeft de Landelijke Bezwaardviescommissie Toelaatbaarheidsverklaring sbo/(v)so (LBT) ingesteld. Deze commissie, onder leiding van mr. Doménica Ghidai, staat sinds 1 augustus 2014 open voor alle samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Inmiddels hebben al ruim 60 samenwerkingsverbanden gekozen voor aansluiting bij deze commissie.

Sinds 1 augustus 2014 is passend onderwijs in werking getreden. Er verandert veel voor met name leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben. Besturen van de samenwerkingsverbanden zijn verantwoordelijk voor de beslissing of een leerling wel of niet toelaatbaar is tot het speciaal basisonderwijs (sbo) of het (voortgezet) speciaal onderwijs (v)so. In *Lichamelijke Opvoeding 9* besteden we in het topic aandacht aan passend onderwijs. Meer weten? *Onderwijsgeschillen.nl*

SAMENWERKING IRUN2BFIT, HAN EN POLAR

Polar Nederland en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen gaan samen met IRun2BFit werken aan de wetenschappelijke onderbouwing en betrouwbaarheid van de hartslagmetingen tijdens LO-lessen. Dat kan in de toekomst gaan worden doorgevoerd ion lessen van collega's in hun eigen lessen. IRun2BFit werkt voortdurend aan de verbetering van hun programma. In voorbereiding op het nieuwe schooljaar wordt bijvoorbeeld gewerkt aan de ontwikkeling van een Facebook-groep voor IRun2BFit-docenten. Dit online platform zal ondersteunen bij kennisuitwisseling op het gebied van gezonde leefstijl, tips & tricks voor gebruik van het lesmateriaal en netwerkvorming.

'DE (BE)WEEGSCHAAL' IN EDE

Vind je erkenning van sportinterventies verspilde moeite? Of juist zinvol en erg belangrijk? Of vind je het streven naar verbeterde kwaliteit van sport- en beweegaanpakken goed, maar de uitvoering ervan niet? Daarover gaat pittig gepraat worden tijdens het vierde Kenniscafé NISB Live!, op dinsdag 30 september op de bijzondere locatie PAXX in Ede. Onder de titel 'de (Be)weegschaal' gaan we op zoek naar de discussie over het al dan niet aanwezige kwaliteitsdenken in de sport, het nut van de beoordeling en erkenning van sport- en beweegaanbod en voorbeelden hiervan uit andere domeinen. Zo heeft het ministerie van OCW onlangs een lijst van slechts negen voorlopig erkende anti-pestprogramma's gepubliceerd waarmee op de scholen mag worden gewerkt. Hoe zou dat in de sport uitpakken? Wat kunnen we daarvan leren? Of juist niet? Aanmelden op nisb.nl

Redactie: Hans Dijkhoff

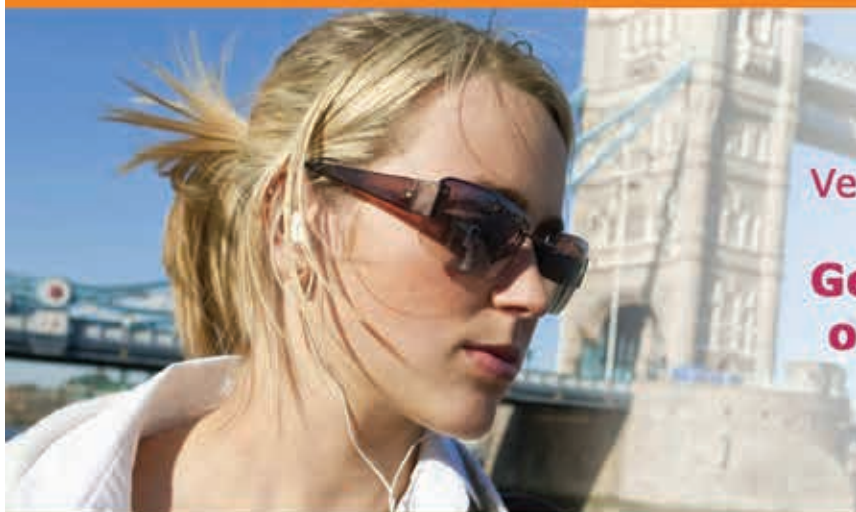
Het tienerbrein

Prof. dr. Jelle Jolles is universiteits-hoogleraar Neuropsychologie en leidt het Centrum Brein & Leren van Amsterdam. Hij beïjvert zich voor een actieve dialoog tussen wetenschap en samenleving in het bijzonder in relatie tot onderwijs, opvoeding en ontplooiing en 'levenslang leren'. Op Sportkenowhow.nl is in een serie te lezen waarom hij dat vindt. Hij publiceerde het publieksboek *Ellis en het verbeinen*.

Nadere informatie is te vinden op zijn websites www.jellejolles.nl en www.hersenenleren.nl.

SCHOOLREIZEN, WERKWEKEN EN STUDIHEREIZEN

Verrassende stedentrips

**Geheel verzorgd en
onbezorgd op reis**

Actieve groepsreizen

**Spetterende
survivals!**

Voordelig op wintersport

**Supercool en ijskoud
de leukste!**

DUKE TRAVEL Groepsreizen op maat

Zie onze nieuwe website: www.dukettravel.nl

Mail: info@dukettravel.nl Tel: 0227-549450

Nieuw: Probeer 1 maand gratis

www.Gymplanner.nl

*Het mobiele kantoor
voor lichamelijke opvoeding*